

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta. Vanha laki kumottaisiin. Uudessa laissa ehdotetaan urheilijan vakuuttamisvelvollisuutta koskevan yläikärajan nostamista nykyisestä 38 vuodesta 43 vuoteen. Urheilijan kuntouttamista uuteen ammattiin urheilu-uran päätyttyä tapaturmaan tehostettaisiin siten, että urheilija olisi velvollinen osallistumaan kuntoutukseen ansionmenetykskorvausta saadakseen. Korvausaika rajattaisiin viiteen vuoteen tapauksissa, joissa urheilija voidaan kuntouttaa muuhun työhön. Niissä tapauksissa, joissa urheilijaa ei pystytä vammansa vuoksi kuntouttamaan muuhun kohtuullisen toimeentulon antavaan työhön, urheilijalla olisi oikeus pysyvään tapaturmaeläkkeeseen 65 vuoden ikään saakka.

Lisäksi ehdotetaan tapaturmaeläkkeen perusteena käytettävän vuosityöansion määräytymisperusteiden tarkistamista ja vuosityöansiota koskevan yläansiorajan käyttöönottoa.

Vuosityöansion ylärajaksi ehdotetaan 80 000 euroa. Pysyvää eläkettä maksettaisiin aina 30 000 euron vuosityöansion mukaan. Esityksessä ehdotetaan myös, että vakuuttamisvelvollisuutta ja ansiöylärajaa koskevat rajat ja etuudet sidottaisiin indeksiin. Lailla selvennettäisiin tapaturmana korvattavan tapaturman käsitettä ja niitä edellytyksiä, joiden perusteella urheilussa sattuneesta tapaturmasta maksetaan korvausta. Lisäksi esitys sisältää eräitä teknisiä muutoksia nykyiseen järjestelmään.

Esityksen tarkoituksena on tehostaa urheilijan kuntouttamista urheilu-uran päätyttyä tapaturmaan ja taata hänelle pysyvän työkyvyttömyyden tapauksessa kohtuullinen ansioturva. Esityksen tarkoituksena on myös säilyttää ammattiurheilun mahdollisuudet kustantaa itse sen ominaispiirteet huomioon ottava ansioperusteinen sosiaaliturva.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2009.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila.....	3
2.1. Urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvan tausta	3
2.2. Nykyisen tapaturma- ja eläkejärjestelmän keskeinen sisältö	4
2.3. Urheilijan muu sosiaaliturva	6
2.4. Urheilutulojen rahastointi sosiaaliturvan täydentäjänä	9
2.5. Sosiaaliturvan kansainvälinen ulottuvuus.....	9
2.6. Nykytilan arviointi.....	11
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	13
4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	15
5. Esityksen vaikutukset	15
6. Asian valmistelu	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	17
1. Lakiehdotuksen perustelut	17
2. Voimaantulo	29
3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	29
LAKIEHDOTUS.....	31
urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta	31

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Urheilemisesta pääasiallisesti toimeentulonsa saavien urheilijoiden ansioperusteisesta sosiaaliturvasta on säädetty heinäkuun 1 päivänä 2000 voimaan tulleella lailla urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta (575/2000). Lain mukainen turva on järjestetty pakollisesta työeläke- ja tapaturmavakuutuslainsäädännöstä erillisellä pakollisella vakuutuksella.

Urheilun sosiaaliturvassa on mainitun lain voimaan tulon jälkeen ilmennyt muutostarpeita. Paineita voimassaolevan lainsäädännön muuttamiseen on aiheuttanut erityisesti nykyisen vakuutusturvan kustannusten jatkuva nousu, mitä järjestelmän rahoitus ei kestä. Toisaalta urheilijan tapaturmaturvan kohdentumisessa on puutteita, jotka saattavat olennaisesti heikentää urheilijan toimeentuloa esimerkiksi pysyvän työkyvyttömyyden kohdatessa.

Urheilijan sosiaaliturvan sääntely on edelleen tarkoituksenmukaista toteuttaa pakollisella työeläke- ja tapaturmavakuutuslainsäädännöstä erillisellä vakuutuksella, jonka vähimmäistaso määritellään laissa.

Esityksessä lähdetään siitä, että vakuutuksen tulee antaa urheilijalle kohtuullinen ansioturva, jos hän tulee urheilussa sattuneen tapaturman johdosta kykenemättömäksi hankkimaan ansiotuloja urheilemisella. Jos urheilija tapaturman johdosta menettää pysyvästi kykynsä hankkia ansiotuloja urheilemisella, tulee hänet kuntouttaa uuteen kohtuullisen toimeentulon antavaan työhön tai ammattiin. Esityksellä pyritään nykyistä tehokkaampaan ja kannustavampaan ammatilliseen kuntoutukseen, jotta urheilija pystyisi palaamaan työelämään.

Jos urheilija tapaturman seurauksena menettää pysyvästi kykynsä myös muuhun työhön, vakuutuksesta tulee turvata urheilijalle kohtuullinen toimeentulo aina 65 vuoden ikään saakka, jolloin vakuutuksen sisältämä ansioperusteinen vanhuuseläketurva alkaa.

Järjestelmän antaman tapaturmaturvan si-

sältöön on samalla välttämätöntä tehdä eräitä tarkistuksia, joiden avulla vakuutusturvan kustannukset saadaan paremmin vastaamaan järjestelmän taloudellista kantokykyä. Kysymys on tärkeä myös vakuutusturvan tosiasiallisen toteutumisen kannalta. Tarkistamisen mahdollistaa myös verotuksessa toteutettu urheilutulojen rahastointia koskeva muutos, jonka avulla urheilija voi täydentää urheilun jälkeistä toimeentuloaan siirtämällä osan urheilun aikaisista ansioistaan vasta urheilun-uran päättymisen jälkeiselle ajalle.

2. Nykytila

2.1. Urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvan tausta

Urheilun aatteellinen tausta ja arvomaailma sekä urheilun asema vapaana kansalaistoimintana ja harrastuspohjaisena toimintana huomioiden kesti varsin pitkään ennen kuin urheilu Suomessa miellettiin työnä, joka voisi kuulua pakollisen työeläke- ja tapaturmavakuutuslainsäädännön piiriin. Urheilijoita ei myöskään katsottu yrittäjiksi. Urheilijan oikeusaseman kehittymistä työoikeudelliseen suuntaan edesauttoivat urheilutoiminnan kaupallistuminen, kasvaneet pelaajapalkkiot sekä joukkueurheilijoille pelaajasopimuksissa asetetut varsin tiukat ja yksityiskohtaiset työsuhteen ehtoja lähennelleet määräykset. Ennen vuotta 1995 urheilijoilta puuttui kokonaan tapaturma- ja työeläkelakeja vastaava ansioperusteinen turva. Urheilijat olivat perusturvajärjestelmän takaamien etuuksien sekä erilaisten vapaaehtoisten vakuutusten varassa. Urheilijan ansiosidonnaisen sosiaaliturvan synnyn kannalta ratkaisevia olivat ne muutamat oikeusasteiden 1990-luvulla antamat ratkaisut, joissa urheilijan katsottiin olleen työsuhteessa. Tästä seurasi se, että urheilijan katsottiin voivan kuulua myös työntekijöiden ansioperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Urheilijoille tuli järjestää ansiosidonnainen sosiaaliturva, joka kohtuudella säilyttäisi työllä jo saavutetun toimeentulon.

Huippu-urheiluun liittyy usein suuri tapaturmariski. Urheilu myös kattaa laajalti eri luonteista urheilutoimintaa. Se sisältää puhtaasti harrastuspohjaisen urheilun, mutta toisaalta täysin ammattimaistuneen huippu-urheilun. Urheiluun perustuvan ansioperusteisen sosiaaliturvan tarpeessa olivat erityisesti ne urheilijat, joille urheilusta saatava tulo muodosti pääasiallisen toimeentulon. Koska sosiaaliturvaa oli voitava ennakoita, urheilijoiden sosiaaliturvaa ei katsottu voitavan jättää eri oikeusasteiden asettaman oikeuskäytännön ja mahdollisesti vuosia kestäväen muutoksenhakuprosessin varaan. Toisaalta turvan ennakoimattomuuden katsottiin voivan johtaa takautuviin vastuisiin, joita urheilun taloudellinen kantokyky ei todennäköisesti olisi kestänyt. Tämän seurauksena sosiaaliturvan kustannukset olisivat tulleet työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmien rahoittajien kannettaviksi. Urheilun sosiaaliturvan järjestämisen työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmien kautta katsottiin muutokin sopivan huonosti urheilun erityisluonteeseen. Lisäksi urheilijoiden sosiaaliturvan sisältöön liittyvien tarpeiden katsottiin vaihtelevan lajikohtaisesti.

Edellä kuvailluista syistä johtuen urheilijoille luotiin vuonna 1995 erillinen, yleisiä ansioperusteisia sosiaalivakuutusjärjestelmiä rajoitetumpi ja urheilun erityispiirteet huomioiva vakuutusperiaatteelle rakentuva sosiaaliturvajärjestelmä. Asiassa annettiin hallituksen esitys urheilijoiden sosiaaliturvaa koskeväksi lainsäädännöksi (HE 356/1994 vp). Esityksen sisältämät lainsäädännölliset muutokset (372—375/1995) työntekijäin eläkelakiin (395/1961), yrittäjien eläkelakiin (468/1969) ja tapaturmavakuutuslakiin (608/1948) tulivat voimaan 1 päivänä toukokuuta 1995. Lakeihin tehdyin muutoksin urheileminen suljettiin lakisääteisen työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmän soveltamispiirin ulkopuolelle. Samalla mainituissa laeissa säädettiin valtuutus järjestää urheilijoiden eläke- ja tapaturmaturva vakuutuksella siten kuin asetuksella ottaen huomioon eri urheilulajit ja urheilijoiden vuositulot tarkemmin säädetään. Samaan aikaan mainittujen lakimuutosten kanssa tuli voimaan urheilijoiden eläketurvan ja tapaturmaturvan järjestämisestä annettu asetus (537/1995).

Urheilijoiden eläketurvan ja tapaturmaturvan järjestämisestä vuonna 1995 annettu asetus uudistettiin varsin pian käytännössä saatujen kokemusten perusteella. Uusi asetus urheilijoiden eläke- ja tapaturmaturvan järjestämisestä (275/1998) tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 1998. Uudella asetuksella vakuuttamisvelvollisuus ulotettiin koskemaan myös yhtiömuodossa tapahtuvaan urheilutoimintaan. Asetuksella myös täsmennettiin joukkueurheilijoiden vakuuttamisvelvollisuuden edellytyksiä, saatettiin yksilöurheilijat vakuutusturvan piiriin sekä määriteltiin aikaisempaa tarkemmin turvan sisältö. Samalla vakuuttamisen yleinen seuranta ja valvonta siirrettiin Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle ja vakuutusturvan järjestämisestä huolehtiminen urheilun lajiliitoille.

2.2. Nykyisen tapaturma- ja eläkejärjestelmän keskeinen sisältö

Uuden 1 päivänä maaliskuuta 2000 voimaantulleen perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Tämä puolsi, että myös urheilijoiden eläke- ja tapaturmaturvan sisällöstä tuli perustuslain edellyttämällä tavalla säätää lailla. Asiassa annettiin hallituksen esitys laiksi urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvas- ta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 51/2000 vp). Heinäkuun 1 päivänä 2000 tuli voimaan laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta.

Lakiin on sittemmin tehty muutoksia (HE 155/2003 vp ja HE 47/2005 vp). Tammikuun 1 päivänä 2006 voimaantulleella muutoksella (682/2005) lain 9 §:ään lisättiin uusi 2 momentti. Muutoksen seurauksena muutoksenhaun, päätöksen poistamisen, asian uudelleen käsittelyn, virheen korjaamisen ja aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperimisen osalta tulivat sovellettaviksi tapaturmavakuutuslain 53 ja 53 a—53 g §:n säännökset. Näin tapaturmaturvan osalta muutoksenhakuelimiksi tulivat nykyinen tapaturmasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusoikeus sekä korkein oikeus.

Toinen muutos (1143/2006) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007 (HE 237/2006 vp). Muutoksella lain 1 §:ssä säädettyä va-

kuuttamisvelvollisuuden syntymistä koskevaa urheilutulon alarajaa korotettiin 9 600 euroon vuodessa tai lajin vuotta lyhyemmässä pelikaudessa. Lain 2 §:n 2 momenttiin lisättiin säännös, jonka perusteella urheilijoiden korvausasioiden käsittelyä vakuutuslaitoksessa koskevat tapaturmavakuutuslain asianomaiset säännökset. Lisäksi lain 5 §:ään lisättiin uusi 3 momentti, jolla pyrittiin parantamaan urheilun lajiliittojen mahdollisuuksia valvoa urheilijoiden pakollisen tapaturma- ja eläketurvan järjestämistä. Vakuutuslaitosten tuli muutoksen myötä ilmoittaa lajiliitoille niiden alaisten urheiluseurojen ja muiden urheilutoimintaa harjoittavien yhteisöjen urheilijoille ottaman pakollisen vakuutuksen alkamisesta sekä vakuutuksen päättymisestä kesken pelikauden.

Nykyisen lain 1 § koskee vakuuttamisvelvollisuutta. Sen 1 momentin mukaan, jos urheilijan ja urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön välillä on sovittu, että urheilija saa urheilemisesta veronalaista palkkaa vuodessa tai vuotta lyhyemmässä pelikaudessa vähintään 9 600 euroa, urheiluseuran tai muun yhteisön on järjestettävä urheilijalle 38 ikävuoden täyttämiseen saakka vakuutuksella tämän lain mukainen turva tapaturman ja vanhuuden varalta. Momentti on tarkoitettu koskemaan joukkueurheilijoita. Lain 1 §:n 2 momentti koskee yksilöurheilijaa. Sen mukaan, jos urheilija, jolla ei ole 1 momentissa tarkoitettua sopimusta, saa urheilemisesta vuodessa veronalaista tuloa vähintään 9 600 euroa, hänen on järjestettävä vakuutuksella itselleen 1 momentissa tarkoitettu turva.

Lain 2 §:n 1 momentin mukaan tapaturmaturva sisältää korvauksen urheilijan vammasta, sairaudesta ja kuolemasta, joka on aiheutunut urheillessa tai siihen välittömästi liittyvissä olosuhteissa sattuneesta tapaturmasta. Oikeus korvaukseen jatkuu siihen saakka, kun urheilija täyttää 38 vuotta, kuitenkin aina vähintään 10 vuoden ajan tapaturmasta. Lain 2 §:n 2 momentin mukaan työkyvyttömyydestä maksettavan tapaturmaeläkkeen ja urheilijan kuoleman johdosta maksettavan perhe-eläkkeen perusteena käytetään lain 4 §:n mukaista vakuutuksen perusteena olevaa palkkaa tai tuloa. Korvaus ja sen saamisen edellytykset määräytyvät muutoin tapatur-

man sattumisvuoden perusteella siten kuin tapaturmavakuutuslain 2 luvussa ja 60 §:n 1 momentissa säädetään. Tällöin ei kuitenkaan sovelleta, mitä tapaturmavakuutuslain 16 §:n 1 momentin 1 kohdassa sekä 16 a, 17 ja 17 a §:ssä säädetään. Lisäksi lain 2 §:n 2 momentissa säädetään, että lain mukaisen asian käsittelystä vakuutuslaitoksessa, päätöksen antamisesta, korvauksen maksamisesta, aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnästä, saatavan vanhentumisesta, oikeudesta tietojen saantiin ja luovutukseen sekä tietojen salassapidosta on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa säädetään.

Lain 3 §:ssä säädetään vanhuudenturvasta. Sen 1 momentin mukaan vanhuudenturva käsittää vanhuuseläkkeen, jota maksetaan siitä päivästä alkaen, jolloin urheilija täyttää 65 vuotta. Vanhuudenturva järjestetään suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimivien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusluokista annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen (858/1995) 6 §:n 1 momentin 1 kohdan b alakohdan mukaisella vakuutuksella. Vakuutus- ta varten vakuuttamisvelvollisen on suoritettava vakuutusmaksuna 4,5 prosenttia 4 §:n mukaisesta vakuutuksen perusteena olevasta palkasta tai tulosta. Lain 3 §:n 2 momentin mukaan, jos 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu vakuutuksenottaja ilmoittaa, ettei urheilija enää kuulu sen ottaman vakuutuksen piiriin, siirtyy vanhuuseläkettä koskeva vakuutus ja sille kertynyt rahasto urheilijalle ja muuttuu vapaakirjana voimassa olevaksi yksilölliseksi eläkevakuutukseksi ilman oikeutta takaisinostoarvoon.

Lain 4 §:ssä säädetään vakuutuksen perusteena olevasta palkasta ja tulosta. Sen mukaan lain mukaisen vakuutuksen perusteena käytetään 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua urheilijan kohdalla mainitussa momentissa tarkoitettua sopimuksen perusteella vuodessa tai pelikaudessa saatua veronalaista palkkaa ja 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua urheilijan kohdalla mainitun momentin mukaista veronalaista tuloa.

Lain 5 § koskee Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja vakuutuslaitoksen tehtäviä. Sen 1 momentin mukaan Tapaturmavakuutuslaitosten liitto huolehtii vakuuttamisen seurannasta ja yleisestä valvonnasta sekä pitää re-

kisteriä tämän lain mukaan vakuutetuista urheilijoista ja vakuutusnottajista. Edelleen säädetään, että Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa vuosittain maaliskuun loppuun mennessä sosiaali- ja terveysministeriölle kertomuksen tämän lain mukaisen vakuutusturvan toteutumisesta. Lain 5 §:n 2 momentin mukaan vakuutuslaitoksen on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle 1 momentin mukaisesti tehtävien hoitamista varten välttämättömät tiedot lain mukaisista vakuutuksista ja vahingoista. Vakuutuslaitoksen on myös annettava kerran vuodessa ja muulloinkin tarvittaessa urheilijalle selvitys tämän vakuutusturvasta. Vakuutuslaitoksen on myös viipymättä ilmoitettava urheilijalle sellaisesta vakuutusmaksun laiminlyönnistä, joka estää tämän lain mukaisen turvan jatkumisen. Lain 5 §:n 3 momentin mukaan vakuutuslaitoksen on ilmoitettava vuosittain viimeistään kuukauden kuluttua urheilulajin pelikauden alkamisesta lajiliitolle 6 §:ssä säädettyä tehtävää varten lajiliittoon kuuluvan urheiluseuran ja muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön lain mukaisen vakuutuksen alkamisesta. Ilmoitukseen on liitettävä vakuutukseen kuuluvien urheilijoiden suostumuksella heidän nimensä ja henkilötunnuksensa. Vakuutuslaitoksen on vastaavasti tehtävä ilmoitus lajiliitolle myös vakuutuksen alkamisesta ja päättymisestä kesken pelikauden. Ilmoitus on tällöin tehtävä viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluttua vakuutuksen alkamisesta tai irtisanomisesta tai vakuutuksen päättymisestä ilman irtisanomista.

Lain 6 § koskee urheilun lajiliiton ja urheiluseuran vastuuta. Sen 1 momentin mukaan urheilun lajiliiton tai muun kilpailutoiminnasta vastaavan yhteisön on huolehdittava, että sen piirissä harjoitettavaan kilpailutoimintaan osallistuvat urheiluseurat ja muut urheilutoimintaa harjoittavat yhteisöt sekä urheilijat järjestävät lain mukaisen vakuutusturvan. Tätä varten lajiliitolla tai muulla kilpailutoiminnasta vastaavalla yhteisöllä on oikeus saada Tapaturmavakuutuslaitosten liiton pitämästä rekisteristä tieto niistä sen toiminnan piiriin kuuluvista urheilijoista, jotka on vakuutettu tämän lain mukaan. Lain 6 §:n 2 momentin mukaan urheiluseuran ja muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön on il-

moitettava sitä edustaneiden lain piiriin kuuluvien urheilijoiden lukumäärä vuosittain asianomaiselle lajiliitolle. Lajiliiton on toimitettava nämä tiedot Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle 1 momentin mukaista tarkoitusta varten vuosittain helmikuun loppuun mennessä.

Lain 7 § koskee vastuuta vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Sen mukaan lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönyt urheiluseura tai muu urheilutoimintaa harjoittava yhteisö on velvollinen kustantamaan urheilijalle laiminlyönnin vuoksi saamatta jääneen turvan.

Lain 8 § koskee vakuuttamismaksun laiminlyöntiä ja perintää. Sen 1 momentin mukaan vakuutuslaitoksen irtisanoessa vakuutuksen vakuutusmaksun laiminlyönnin vuoksi urheilijan vakuutusturva jatkuu kuitenkin vähintään kuukauden ajan siitä lukien, kun vakuutuslaitos on lähettänyt urheilijalle kirjallisen ilmoituksen vakuutuksen päättymisestä. Pykälän 2 momentin mukaan lain mukaisen vakuutuksen maksu viivästyskorkoineen saadaan periä ulosottoin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annettussa laissa säädetään.

Lain 9 § koskee vakuutusoppimislain soveltamista. Sen 1 momentin mukaan siltä osin kuin laissa ei toisin säädetä, lain mukaiseen vakuutukseen sovelletaan vakuutusoppimislakia. Pykälän 2 momentin mukaan lain mukaista tapaturmaturvaa koskevasta muutoksenhausta, päätöksen poistamisesta, asian uudelleen käsittelystä, virheen korjauksesta ja aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperimisestä on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslain 53 ja 53 a—53 g §:ssä säädetään.

Lain 10 § koskee lausunnotmenettelyä. Sen mukaan, jos syntyy epäselvyyttä siitä, täytääkö vakuutus lain mukaiset edellytykset, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa asiasta asianomaisen hakemuksesta lausunnon.

2.3. Urheilijan muu sosiaaliturva

Muun kuin urheilussa sattuneen tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden osalta ur-

heilijan sosiaaliturva katetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisilla etuuksilla. Lisäksi Kansaneläkelaitos (Kela) järjestää ja korvaa kuntoutusta sekä turvaa kuntoutujan toimeentuloa kuntoutuksen aikana Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005; Kelan kuntoutuslaki) perusteella. Suomessa asuva henkilö on vakuutettu sairausvakuutuslain mukaisesti. Suomessa asuminen ratkaistaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993; soveltamisalaki) säännösten perusteella. Suomessa sairausvakuutettu urheilija maksaa tuloistaan sairausvakuutuslain 18 luvun 4 §:n tarkoittamaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua (sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu ja päivärahamaksu), kuten muutkin vakuutetut.

Sairausvakuutuslain ja Kelan kuntoutuslain perusteella voi olla oikeus saada muun muassa sairauspäivärahaa, kuntoutusta, kuntoutusrahaetuksia sekä korvausta yksityisen lääkärin tai hammaslääkärin palkkioista, tutkimus- ja hoitokuluista, lääkekustannuksista ja hoitoon liittyvistä matkakustannuksista. Sairauspäiväraha ja kuntoutusraha ovat sidottuja saajan ansiotuloihin.

Sairauspäiväraha korvaa työkyvyttömyydestä aiheutuvaa ansionmenetystä. Päivärahaa maksetaan 16—67-vuotiaalle hakijalle, jos hän ei sairautensa vuoksi kykene teemään työtä ja hän on ollut työssä kolmen kuukauden aikana ennen työkyvyttömäksi tuloaan. Päiväraha maksetaan pääsääntöisesti työkyvyttömyyden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Työtulo tarkistetaan palkkakertoimella. Jos työtulot ovat olennaisesti nousseet (vähintään 20 prosenttia), päivärahan perusteena voidaan käyttää päivärahan hakijan esittämiä tuloja, jotka hänellä on ollut kuuden kuukauden aikana ennen työkyvyttömyyden alkamista.

Sairauspäiväraha vuonna 2009 on päivää kohti 70 prosenttia työtuloista 1 224—31 850 euron vuosituloihin saakka. Tämän ylittävältä tulon osasta maksetaan sairauspäivärahaa 49 003 euroon saakka 40 prosenttia ja sen ylittävältä tulon osasta 25 prosenttia. Päivärahaa ei makseta, jos vuosityötulo on enintään 1 223 euroa tai vähemmän. Vakuutetulla

on kuitenkin oikeus päivärahan vähimmäismäärään sen jälkeen, kun työkyvyttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti 55 päivää. Päivärahan määrä on tällöin 22,04 euroa päivässä.

Sairauspäivärahaa maksetaan jokaiselta arkipäivältä lukuun ottamatta työkyvyttömyyden alkamispäivää ja yhdeksää seuraavaa arkipäivää. Päivärahaa maksetaan enintään 300 päivältä. Sairauspäivärahan enimmäisaikaa -/ja päiviä laskettaessa otetaan huomioon päivärahapäivät kahdelta työkyvyttömyyden alkamista edeltäneeltä vuodelta. Aikaisempia päivärahapäiviä ei kuitenkaan oteta huomioon, jos henkilö on edellisen työkyvyttömyyden päättymisen jälkeen ollut työkykyinen vähintään vuoden ajan.

Urheilijalla on oikeus urheilu-uransa päättyä ei-ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan samoin edellytyksin kuin muullakin työmarkkinoille tulevalla henkilöllä. Työttömyysturvan piiriin kuuluu Suomessa asuva työkykyinen 17—67-vuotias työtön työnhakija. Suomessa asuminen ratkaistaan soveltamisalain perusteella. Henkilön tulee olla työmarkkinoiden käytettävissä ja ilmoittautunut työvoimatoimistoon kokoaikatyötä hakevaksi. Lisäksi edellytetään, ettei hänelle ole voitu osoittaa työtä tai koulutusta. Työttömyysturvalain (1290/2002) perusteella maksetaan lain piiriin kuulumisen ehdot täyttävälle työttömälle joko peruspäivärahaa, työmarkkinatukea tai ansiopäivärahaa. Työttömyysturvaan kuuluvat myös työttömän koulutusaikaisen toimeentulon turvaamiseksi maksettavat etuudet, joita ovat työvoimapolitiittiseen koulutukseen osallistuvalla maksettava koulutustuki ja omaehtoiseen koulutukseen osallistuvalla koulutuspäivärahana maksettava työttömyyspäiväraha.

Ansiopäivärahaa maksetaan työttömyyskassaan kuuluvalla työttömälle. Koska urheilu ei osallistu työttömyysvakuutusmaksujen maksamiseen, urheilijat eivät kuulu ansiopäivärahan piiriin.

Peruspäivärahaa maksetaan seitsemän työpäivän pituisen omavastuuajan jälkeen työttömälle, joka ei ole työttömyyskassan jäsen eikä siten voi saada ansiopäivärahaa. Peruspäivärahaa saadaksesen henkilöltä edellytetään 43 kalenteriviikon työssäoloa viimeisen 28 kuukauden aikana. Tätä kutsutaan työssäoloehdoksi. Peruspäivärahaa maksetaan enin-

tään 500 päivän ajan, ellei henkilö välillä täytä työssäoloehdot, 34 kalenteriviikkoa viimeisen 24 kuukauden aikana. Peruspäivärahan täysi määrä on vuoden 2009 alusta alkaen 25,63 euroa päivässä, enintään viideltä arkipäivältä viikossa. Alle 18-vuotiaista lapsista maksetaan lapsikorotusta.

Työmarkkinatukea maksetaan 17—64-vuotiaille työttömille henkilöille, jotka eivät täytä peruspäivärahaan vaadittavaa työssäoloehdot tai ovat saaneet perus- tai ansiopäivärahaa enimmäismäärän (500 päivää). Työmarkkinatuki on yleensä tarveharkintainen. Sen maksamiselle ei ole enimmäiskestoja. Työmarkkinatuki on peruspäivärahan suuruisen ja siihen maksetaan lapsikorotukset.

Urheilija on palkkaturvain (866/1998) piirissä, jos urheilutyö on tehty Suomessa tai suomalaisen työnantajan palveluksessa ulkomailta ja urheilijalla on kotipaikka Suomessa. Palkkaturvain tarkoituksena on turvata työntekijän työsuhteesta johtuvien saatavien maksaminen työnantajan maksukyvyttömyyden varalta. Palkkaturvana maksetaan työsuhteesta johtuvia saatavia, joiden peruste ja määrä on saatu selvitettyä.

Urheilijalla on myös oikeus työeläkelakien mukaisiin eläkkeisiin, mikäli hänelle on ennen urheilu-uraa, sen aikana tai sen jälkeen karttunut työeläkelakien mukaista tuloa. Työeläke turvaa kulutustason kohtuullisen säilyttämisen vanhuuden, työkyvyttömyyden, perheen huoltajan kuoleman ja ikääntyvän työttömyyden kohdatessa. Työeläke on ansioperusteinen. Työeläkelainsäädännön sisältö uudistettiin perusteellisesti ja sen viimeinen vaihe tuli voimaan vuoden 2007 alusta. Tuolloin yhdistettiin palkansaajia koskevat työeläkelait kokonaan uudistetuksi työntekijän eläkeläiksi. Työeläkeuudistusten tavoitteena on ollut, että eläketurva on samansisältöinen kaikissa niissä työ- ja palvelussuhteissa sekä yrittäjätoiminnassa, jotka ovat alkaneet vuonna 2005 tai sen jälkeen niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla. Työeläkejärjestelmän keskeisenä tehtävänä on turvata henkilön toimeentulo silloin, kun hän ei voi työllään ansaita toimeentuloaan työkyvyttömyyden, vanhuuden tai perhehuoltajan menettämisen vuoksi.

Vuoden 2005 työeläkeuudistuksen tärkeimpiä tavoitteita on kannustaa ihmisiä jat-

kamaan työelämässä 2—3 vuotta pidempään. Työeläkejärjestelmästä tehtiin joustavampi siten, että vanhuuseläkkeelle on mahdollista jäädä omalla päätöksellä 63—68 ikävuoden välillä. Uudistuksella työelämässä jatkamisesta tehtiin vakuutetulle myös entistä kannattavampaa. Uudistuksen myötä eläkkeen työsuhteekohtaisesta laskentatavasta luovuttiin ja kaikki työansiot 18 ikävuodesta alkaen 68 ikävuoden loppuun asti kartuttavat eläkettä. Näin eläkettä karttuu myös ajalta, jolloin henkilö saa esimerkiksi äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa tai sairauspäivärahaa. Alle 3-vuotiaan lapsen hoitovapaan ja tutkintoon johtaneen opiskelun ajalta valtio maksaa eläkettä kartuttavaa korvausta. Eläkkeen karttumaprosentti nousee iän myötä.

Työntekijän eläkelain (395/2006) piiriin kuuluu yksityiseen työnantajaan työsuhteessa oleva 18—68-vuotias työntekijä, jonka samalta työnantajalta saamat ansiot ovat kalenterikuukauden aikana vähintään 49,93 euroa (vuonna 2009). Tuleva aika eli aika työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun saakka lasketaan eläkkeeseen, jos työansioita on ollut eläketapahtumaa edeltävän 10 kalenterivuoden aikana vähintään 14 979,51 euroa (vuonna 2009). Tulevan ajan ansio lasketaan työkyvyttömäksi tuloa edeltävän viiden täyden kalenterivuoden keskimääräisistä ansioista. Mukaan otetaan myös ansiosidonnaisista sosiaalieduista, vanhempainpäivärahasista, kotihoitontuesta ja opiskelusta saadut ansiot. Mikäli eläkkeenhakijalla ei ole työansioita tältä ajalta, tulevalta ajalta ei kerry eläkettä.

Työeläke karttuu 18—52-vuotiailla 1,5 prosenttia jokaisen vuoden työansioista, 53—62-vuotiailla 1,9 prosenttia ja 63—68-vuotiailla 4,5 prosenttia vuodessa. Uudistuksella luovuttiin myös osittain eläkkeiden yhteensovitukselta ja eläke voi näin ollen nousta yli 60 prosentin. Uudistuksella otettiin käyttöön myös ansaittuja eläkeoikeuksia TEL-indeksiä paremmin säilyttävä palkkeroin. Palkkakertomella aiempien vuosien ansiot tarkistetaan nykytasolle. Eläkeläisille luotiin yhtenäinen eläkeindeksi. Kaikkia maksussa olevia eläkkeitä korotetaan työeläkeindeksillä, jossa palkkojen osuus on

20 prosenttia ja hintojen osuus 80 prosenttia. Uudistuksella myös pyrittiin sopeuttamaan eläkejärjestelmä keskimääräisen elinajan kasvuun. Tästä syystä käyttöön otettiin elin-aikakerroin, joka säätelee eläkemenoa, ja alkavien eläkkeiden tasoa, sen mukaan, miten odotettavissa oleva elinikä muuttuu.

Kansaneläkelain mukainen kansaneläke turvaa urheilijan vähimmäistoimentulon, jos hän ei saa lainkaan työeläkettä tai se jää pieneksi. Kansaneläkkeen myöntää ja maksaa Kela. Kansaneläkejärjestelmään ja Kelan hoitamaan eläketurvaan kuuluvat kansaneläkkeen lisäksi mm. eläkkeensaajan asumistuki, eläkettä saavan hoitotuki ja lapsikorotus.

Kelan myöntämä työkyvyttömyyseläke täydentää työ- tai tapaturmaeläkettä. Myös kansaneläkejärjestelmästä myönnettävä vanhuuseläke täydentää työ- tai tapaturmaeläkettä. Kansaneläkettä ei myönnetä, jos työeläkkeen määrä kuukaudessa yksinäisen henkilön osalta ylittää 1 207,38 euroa tai naimisissa olevan henkilön osalta 1 075,30 euroa (vuonna 2009).

2.4. Urheilutulojen rahastointi sosiaaliturvan täydentäjänä

Urheilutulon jaksottamista koskevat säännökset otettiin tuloverolakiin (1535/1992) vuonna 1999. Jaksottamista koskevien säännösten mukaan urheilijan verovuoden tulona ei pidetä sitä osaa hänen välittömästi urheilemisesta saamistaan tuloista, joka on tietyn edellytyksin maksettu valmennusrahastoon tai urheilijarahastoon. Valmennusrahastoon maksettua urheilutuloa voidaan käyttää urheilemisesta ja valmentautumisesta verovuoden aikana aiheutuvien menojen kattamiseen. Verovuoden päättyessä valmennusrahastossa oleva määrä katsotaan 20 000 euroa ylittävältä osalta verovuoden veronalaiseksi ansiotuloksi. Urheilijarahaston kautta urheilija voi varautua urheilu-uran jälkeiseen aikaan. Urheilijarahastoon siirretyt varat purkautuvat urheilu-uran päättymisen jälkeen vähintään viiden ja enintään kymmenen vuoden aikana. Erityisestä syystä, kuten työkyvyttömyyden vuoksi, varat voidaan tulouttaa myös nopeammin kuin viiden vuoden aikana. Urheilutulosta voidaan verovapaasti siirtää urheilijara-

hastoon enintään 30 prosenttia urheilutulon bruttomäärästä laskettuna ja samalla enintään 50 000 euroa vuodessa. Urheilutulon jaksottamista koskevat säännökset ovat toimineet kohtuullisen hyvin. Joissakin tapauksissa urheilijarahastoon siirrettäväksi säädetyt enimmäismäärät ovat kuitenkin osoittautuneet alhaisiksi. Tästä syystä hallituksen esityksessä Eduskunnalle vuoden 2009 tuloveroasteikkolaiksi ja eräiksi muiksi tuloveroasteikista koskeviksi muutoksiksi (HE 112/2008 vp) esitettiin, että urheilijarahastoon siirrettäviä enimmäismääriä tulisi korottaa. Vuoden 2009 alusta voimaan tulleella lailla tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (946/2008) tuloverolain 116 c §:ää muutettiin siten, että sen 1 momentin mukaan urheilijalla on oikeus siirtää urheilutulostaan verovapaasti urheilurahastoon enintään 50 prosenttia urheilutulon bruttomäärästä laskettuna ja samalla enintään 100 000 euroa vuodessa. Hallituksen esityksen mukaan tavoitteena on parantaa menestyneiden, mutta verrattain lyhyen aikaa hyvin ansaitsevien urheilijoiden mahdollisuuksia paremmin varautua urheilu-uran jälkeiseen aikaan. Esityksellä myös pyrittiin osaltaan myös tukemaan hyvin menestyvien urheilijoiden pysymistä Suomessa. Esityksen mukaan korotuksen arvioidaan kohdistuvan hyvätuloisille urheilijoille.

2.5. Sosiaaliturvan kansainvälinen ulottuvuus

Asetus n:o 1408/71 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä (EY-asetus) koskee sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista, kun työntekijä, ammatinharjoittaja tai heidän perheenjäsenensä liikkuu unionin alueella. Asetuksen lainvalintaa koskevien säännösten mukaan ratkaistaan, minkä valtion lainsäädäntöä maasta toiseen muuttavaan henkilöön sovelletaan eli kuuluuko hän lähtömaansa vai uuden työskentelyvaltion sosiaaliturvan piiriin. EY-asetuksen pääperiaatteet ovat yhden lainsäädännön soveltaminen, yhdenvertainen kohtelu ja ansaittujen etuuksien esportointi (eläkkeen siirto) EU-alueelle. Asetusta sovel-

letaan työntekijään, ammatinharjoittajaan sekä heidän perheenjäseniinsä ja edunsaajiin silloin, kun kysymys on perhe-eläkkeistä.

Myös sosiaaliturvasopimukset sisältävät lainvalintasäännöksiä. Näillä sopimuksilla määrätään, miten eri maiden välillä liikkuvien henkilöiden oikeus sosiaaliturvaan määräytyy erityisesti silloin, kun kyseessä on tilapäistä liikkumista pidempi oleskelu. EU:n ulkopuolisista valtioista Suomella on kahdenvälinen sosiaaliturvasopimus USA:n, Kanadan, Quebecin ja Israelin kanssa. Lisäksi Suomella on sairaanhoitosopimus Australian kanssa. EU-valtioiden kanssa tehdyt sosiaaliturvasopimukset ovat nykyisin merkityksellään vähäisiä. Ne koskevat ainoastaan työelämän ulkopuolella olevia henkilöitä. Jos Suomella ei ole sosiaaliturvasopimusta jonkin valtion kanssa, maiden välillä liikkuviin henkilöihin sovelletaan kummankin kyseisen valtion kansallista lainsäädäntöä. EY-asetus ja sen lainvalintasäännökset osoittavat sen, minkä valtion lainsäädäntöä sovelletaan. Pääsääntö on, että työskentelyvaltion lainsäädäntöä sovelletaan riippumatta siitä asuuko henkilö siellä vai ei ja vaikka hänen työnantajansa kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella.

EY-asetus sisältää niin sanottua lähetettyä työntekijää koskevat säännökset. EU maiden osalta lähetetyllä työntekijällä tarkoitetaan henkilöä, jonka työnantaja lähettää työskentelemään palveluksessaan toisen jäsenvaltion alueelle. Lähetettynä työntekijänä tai ammatinharjoittajana taikka poikkeusluvan perusteella henkilö voi jäädä lähtömaansa sosiaaliturvalainsäädännön piiriin pääsääntöisesti yhden vuoden ajan, jota aikaa voidaan pidentää. Vakuutetaanko henkilö ja miten kattavasti, eli vakuuttamisen edellytyksen määräytyvät kyseisen valtion oman kansallisen lainsäädännön mukaan kuitenkin yhteisön oikeuden periaatteita, kuten esimerkiksi yhdenvertaisuusperiaatetta kunnioittaen.

EY-asetuksen artiklassa 1 a mainitaan työntekijän ja ammatinharjoittajan määritelmät, joilla tarkoitetaan henkilöä, joka on vakuutettu lakisääteisessä järjestelmässä pakollisesti tai vapaaehtoisesti työntekijöitä tai ammatinharjoittajia varten olevassa sosiaaliturvajärjestelmässä yhden tai useamman vakuustapahtuman varalta. Jos työntekijää tai

ammatinharjoittajaa ei voida erottaa muista vakuutetuista, tarvitaan tätä varten erillinen liitemääräys.

Suomea koskevassa EY-asetuksen liitteen I (asetuksen henkilöllinen ulottuvuus) liitemääräyksessä Y on todettu, että henkilöä, joka on työeläkejärjestelmää koskevassa lainsäädännössä tarkoitettu palkattu työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja, pidetään vastaavasti tuossa artiklassa 1 a tarkoitettuna palkattuna työntekijänä tai yrittäjänä.

Soveltamisalalakia samoin kuin sairausvakuutuslakia ja työttömyysturvalakia on sittemmin vuonna 2004 muutettu ja lakeihin on otettu omat työntekijä -määritelmät.

Soveltamisalalain 3 §:n mukaan sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan Suomessa vakinaisesti asuvaan henkilöön, jolla on Suomessa varsinainen asunto ja koti ja joka jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee täällä. Lain 3 a §:ssä on säännökset Suomeen muuttavan henkilön pääsemisestä sosiaaliturvan piiriin. Lain 3 b §:ssä säädetään EU-maasta tulevan työntekijän oikeudesta kyseessä olevan lain mukaisiin asumiseen perustuviin etuuksiin. Sairausvakuutettuja ovat paitsi Suomessa vakinaisesti asuvat henkilöt, myös Suomessa työskentelevät henkilöt, vaikka he eivät Suomessa soveltamisalalain mukaisesti vakinaisesti asuisikaan. Sairausvakuutuslain 1 luvun 2 §:n ja 4 §:n 9-kohdan mukaan Suomessa työskentelevänä työntekijänä vakuutetaan henkilö, joka on Suomessa työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa ja jonka työsuhte jatkuu yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta ja jonka työaika ja ansiot täyttävät työttömyysturvalain 5 luvun 4 §:ssä mainitut edellytykset. Myös soveltamisalalaissa on vastaavat säännökset. Työntekijän (ja yrittäjän) oikeus sairausvakuutukseen ja soveltamisalalain mukaisiin etuuksiin EY-asetusta sovellettaessa määräytyy siis nykyisin edellä mainittujen kansallisten lakien mukaan eikä työntekijän käsite siltä osin tule enää asetuksen liitemääräyksestä. Liitemääräyksen työntekijäkäsité koskee vain niitä etuuksia, jotka eivät ole soveltamisalalain tai sairausvakuutuslain kattamia eli lähinnä julkinen terveydenhuolto ja lasten kotihoidon tulo.

Koska se, ketä pidetään asetuksessa 1408/71 tarkoitettuna työntekijänä on sidottu siihen, että henkilö on vakuutettu lakisäätei-

sessä sosiaaliturvajärjestelmässä työntekijänä (Suomessa työeläkejärjestelmässä), ei urheilijoita ole pidetty Suomessa EY-asetuksen tarkoittamina työntekijöinä, vaan heidän on katsottu jäävän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Urheilijaa ei ole tästä syystä pidetty myöskään Suomesta toiseen EU-maahan lähetettynä työntekijänä.

Sen sijaan muissa EU-maissa urheilijat voivat tulla kyseessä olevan maan kansallisen lainsäädännön perusteella työntekijöinä vakuutettaviksi ja tällöin heihin sovelletaan EY-asetusta sekä asetuksen lainvalintasääntöjä. Suomesta toiseen EU-maahan urheilutyöhön lähtevä urheilija saattaa asianomaisen maan lainsäädännön mukaan tulla vakuutetuksi työntekijänä. Ammattiurheilija voi olla myös esimerkiksi toisesta EU-maasta Suomeen lähetetty työntekijä, jos lähettämisen edellytykset muutoin täyttyvät. Häntä kohdellaan Suomessa tällöin vastaavasti kuin muitakin lähetettyjä työntekijöitä.

Nykyisen järjestelmän mukaan urheilijat, jotka asuvat Suomessa ja urheilevat täällä tulevat vakuutetuiksi urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukaan, mikäli ansiot ylittävät laissa säädetyn vakuuttamisvelvollisuuden alarajan. Urheilijat kuuluvat tällöin myös muun sosiaaliturvan piiriin.

Kaikilla jonkin jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään kuuluvilla henkilöillä on myös oikeus välttämättömään sairaanhoitoon tilapäisen oleskelun aikana toisen EU-jäsenmaan alueella. Oikeus välttämättömään sairaanhoitoon osoitetaan eurooppalaisella sairaanhoidokortilla tai sen väliaikaisesti korvaavalla todistuksella. Kustannukset välttämättömästä hoidosta maksaa se jäsenmaa, joka on vastuussa henkilön sosiaaliturvasta.

Suomesta muualle ulkomaille kuin EU/ETA-maihin, töihin muuttavien henkilöiden oikeus Suomen sosiaaliturvaan määräytyy yleensä ulkomailta oleskelun keston mukaan. Pääsääntöisesti alle vuoden kestävä työskentely tai oleskelu ulkomailta säilyttää henkilön oikeuden kuulua Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Vuonna 2010 tulee voimaan uusi sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) n:o 883/2004. Asetuksen mukaan liitemääräyksen työntekijän käsitteestä luovutaan

kokonaan. Uudessa asetuksessa määritellään palkkatyö ja ammatinharjoittaminen. Näillä tarkoitetaan toimintaa, jota pidetään palkkatyönä tai itsenäisen ammatinharjoittamisena sen valtion sosiaaliturvalainsäädännössä, jossa toimintaa harjoitetaan. Määritelmät näyttävät ulottuvan myös urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain tarkoittamaan urheilemiseen. Uudessa asetuksessa pääsääntö on, että henkilö, joka on palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana jossakin jäsenvaltiossa, on kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön alainen. Vakuuttamisen edellytykset määräytyvät kansallisen lainsäädännön mukaan.

2.6. Nykytilan arviointi

Nykyisen lainsäädännön uudistamistarpeen taustalla ovat turvan kohdentumisessa olevat puutteet ja urheilun taloudelliset tekijät. Vakuusturvan rahoituksen kannalta ongelmallista on edelleen rahoituksen kapea-alaisuus. Mahdollisuudet turvan kustantamiseen vaihtelevat voimakkaasti urheilun eri tahojen välillä. Toisaalta myös urheilijan tapaturmaturvaa kohdentumisessa on puutteita, kun urheilija menettää urheilussa sattuneen tapaturman vuoksi työkykynsä kokonaan.

Urheilijan kannalta nykyisen lain mukaan määräytyvä vakuuttamisvelvollisuus on ongelmallinen vakuuttamisvelvollisuuden perustuessa nykyisin ainoastaan tapaturman satuessa voimassaolevaan sopimukseen ja sen mukaiseen palkkaan. Nykyinen säännös mahdollistaa urheilijan jäämisen kokonaan vakuuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle, jos urheilijan pelikausi koostuu useista lyhyistä sopimuksista.

Yksilöurheilijat sopivat huonosti pakollisesti vakuutettavien piiriin. Yksilöurheilija urheilee yleensä omaan lukuunsa ja kantaa itse riskin toimintansa urheilullisesta ja taloudellisesta vastuusta ammatinharjoittajan tavoin. Yksilöurheilijan vastuu vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnin johdosta jää käytännössä myös toteutumatta. Yksilöurheilijalle tulee olla oikeus ansioperusteiseen turvaan tapaturman ja vanhuuden varalta, mutta vakuuttamisen tulisi perustua vapaaehtoisuuteen.

Vuonna 2007 vakuutettuja urheilijoita on

ollut yhteensä 1 078, joista 37 on ollut yksilöurheilijoita. Vakuutetuista urheilijoista jääkiekkoilijoita on ollut 597, jalkapalloilijoita 290, pesäpalloilijoita 64, koripalloilijoita 60 ja lentopalloilijoita 30. Yksilölajien 37 edustajasta 14 on ollut hiihtolajien urheilijaa ja 8 yleisurheilijaa. Muiden yksilölajien urheilijoita vakuutetuissa on ollut muutamia. Korvattavia vahinkoja on vuonna 2007 ollut yhteensä 1 588 kappaletta. Näistä 506 on ollut vuonna 2006 tai ennen sattuneita vahinkoja ja 1 082 vuonna 2007 sattuneita vahinkoja.

Valtaosa nykyisen vakuutusjärjestelmän piirissä olevista vakuutetuista urheilijoista on joukkueurheilulajien edustajia ja näistä suurin osa jääkiekon ja jalkapallon ylimpien sarjatasojen pelaajia. Sosiaaliturvan tarve vaihtelee edelleen eri urheilulajien ja eri sarjatasojen välillä riippuen yleensä siitä, kuinka pitkälle toiminta on ammatillistunut.

Pisimmälle ammatillistunutta toiminta on jääkiekon liigatasolla. Esimerkiksi liigatason jääkiekkoilijalle urheilusta saatava tulo lähes poikkeuksetta muodostaa pääasiallisen toimeentulon. Jääkiekon liigatasolla urheilijoiden ansiotaso on myös jatkanut nousuaan muita lajeja voimakkaimmin.

Jääkiekon ja jalkapallon ylintä sarjatasoa lukuun ottamatta, monien muiden lajien osalta urheilu edes ylimmällä sarjatasolla ei tuo urheilijalle pääasiallista toimeentuloa. Myös jääkiekon alemmilla sarjatasoilla toiminta on varsin pitkälle harrastepohjaista tai ainakin urheilusta saadut ansiot ovat jääneet alle laisaa määritellyn vakuuttamisvelvollisuuden alarajan. Näistä pelaajista suurin osa opiskelee tai työskentelee pelikauden aikana vähintään osapäiväisesti. Esimerkiksi pesäpallossa kaudella 2008 pelaajien keskiarvopalkka on ollut 11 520 euroa. Ainoastaan viisi prosenttia pelaajista on ansainnut yli 25 000 euroa. Lentopallossa urheilusta ansionsa saaneet ovat olleet pääosin joukkueiden ulkomaalaisia pelaajia. Heidän lisäksi on ollut vain muutamia muita urheilijoita, jotka ovat saaneet toimeentulonsa urheilulla. Päätoimisesti lentopalloa pelaavan ansiotaso on tällöin ollut keskimäärin 20 000—30 000 euroa.

Nykyisen vakuutusjärjestelmän piirissä olevista urheilijoista suurin osa on miehiä. Vakuutetuista naisurheilijoista valtaosa on yksilöurheilijoita ja joukkuelajien ulkoma-

laispelaajia. Ansaintanäkökulmasta tarkasteltuna naisten harjoittama joukkueurheilu suosituimmisakaan joukkueurheilulajeissa ei ole ammatillistunut samalla tavalla kuin miesten osalta, vaan naisten harjoittama joukkueurheilu on edelleen pääosin harrastuspohjaista.

Vakuutusturvan piiristä tapaturmaeläkettä saaneiden urheilijoiden keskimääräinen vuosityöansio vuonna 2008 on ollut noin 68 000 euroa, mediaanin ollessa 52 000 euroa. Yli 100 000 euron ansiotaso on ollut 22 prosentilla ja yli 136 000 euron ansiotaso 12 prosentilla tapaturmaeläkettä saaneista.

Urheiluun liittyy lähes poikkeuksetta korostunut tapaturmariski. Riski on noin 40-kertainen työtapaturmavakuutukseen verrattuna ja noin 15-kertainen tapaturmavakuutuksen suurimman tapaturmariskin omaaviin rakennusalan töihin verrattuna. Ammattiurheilun piirissä on myös aikaisempaa enemmän iäkkäämpiä urheilijoita, joilla on nuorempia urheilijoita suurempi riski vammautua.

Koska tapaturmaeläkkeen perustana käytettävä vuosityöansio perustuu joukkueurheilijan osalta nykyjärjestelmässä suoraan urheilijan tapaturman sattumishetken sopimukseen ja sen mukaiseen palkkaan, selittää ylimmällä sarjatasolla pelaavien urheilijoiden yleinen palkkatason nousu osaltaan vakuutusturvan kustannusten nousua.

Ansiosidonnaisen korvausmenon osuus kokonaiskorvausmenosta, ilman korvausten käsittelykuluja, on ollut 64 prosenttia vuosina 2000—2007 ja 74 prosenttia vuosina 2005—2007. Osuus vaihtelee suuresti urheilulajista riippuen ja on tyypillisesti korkeampi niissä lajeissa, joissa palkkataso on korkeampi. Pysyvästä urheilukyvyttömyydestä aiheutuva, nykyisen lain mukaan enintään kymmenen vuoden aikaan rajautuvan, korvausmenon suuruus on ollut 87 prosenttia ansiosidonnaisesta korvausmenosta. Vuosien 2000—2007 tapaturmakorvauksia koskevien tietojen perusteella tapaturmista on keskimäärin 2,3 prosenttia johtanut ansionmenetyskorvauksen maksamiseen ja 0,5 prosenttia tapaturmista on johtanut pitkäaikaisen yli kahden vuoden ansionmenetyskorvauksen maksamiseen. Ansionmenetystapausten osuus kaikista tapauksista on noin 50 pro-

senttia korkeampi kuin työtaturmavakuutuksessa (yli vuoden työkyvyttömyydet).

Vakuutusjärjestelmän rahoituspohja ei kestä nykyisen vakuutusturvan kustannuksia. Ongelmallista myös on, että eri urheilulajien taloudelliset mahdollisuudet turvan kustantamiseen saattavat vaihdella suurestikin. Parhaat taloudelliset edellytykset turvan kustantamiseen ovat usein siellä, missä toiminta on selkeimmin ammatillistunut ja liiketoimintaan verrattavaa. Kustannusten tasaamiseksi korvauksen perusteena käytettävälle vuosityöansiolle on paineita luoda ansioraja.

Toisaalta nykyisessä tapaturmaturvan tassossa on myös puutteita, jotka saattavat olennaisesti heikentää urheilijan toimeentuloa. Keskeisin puute koskee toimeentuloa tilanteessa, jossa urheilija on tapaturman johdosta pysyvästi menettänyt työkykynsä myös muuhun työhön. Nykyisessä järjestelmässä urheilijan toimeentulo, sen jälkeen kun lain mukainen enimmäiskorvausaika on päättynyt, järjestyisi ainoastaan perusturvajärjestelmien lähinnä kansaneläkejärjestelmän kautta. Urheilijalle on harvoin ehtinyt ennen urheilu-uraa tai sen aikana karttua työeläkelakien mukaista eläkettä.

Urheilijan kannalta nykyisessä järjestelmässä on puutteena myös se, että jatkuvina maksettavia tapaturmakorvauksia esimerkiksi tapaturmaeläkettä ei tarkisteta indeksillä. Jotta korvaukset kuitenkin vastaisivat tapaturmahetken tasoa, on nykyisen lain 2 §:n 2 momentissa kuitenkin viitattu tapaturmavakuutuslain 60 §:n 1 momenttiin.

Toisaalta nykyisen järjestelmän mukainen oikeus korvauksen jatkumiseen vähintään 10 vuoden ajan tapaturmasta lukien saattaa joissakin pysyvän urheilukyvyttömyyden tilanteissa olla epätarkoituksenmukainen ja johtaa ylikompensatioon. Korvaus tulisi paremmin suhteuttaa urheilu-uran kestoon, joka keskimäärin on varsin lyhyt muuhun työuraan verrattuna.

Jos urheilijan aktiivi urheilu-ura urheilussa sattuneen tapaturmavamman tai siitä aiheutuvan sairauden vuoksi päättyy, urheilija tulee kuntouttaa sellaiseen uuteen ammattiin, josta hän voi jatkossa saada kohtuullisen toimeentulon. Kuntoutuksen tulisi olla nykyistä aktiivisempaa ja työelämään kannustavampaa.

Rahastointimahdollisuus täydentää urheilijan lakisääteistä ansioperusteista sosiaaliturvaa. Tämä on otettu huomioon esityksessä. Urheilijoiden rahastointia koskeva järjestely rahoitetaan verovaroin ja se poikkeaa rahoitukseltaan siten tapaturma- ja työeläkejärjestelmästä, jotka katetaan työnantaja- ja työntekijämaksuilla.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Urheilemisesta pääasiallisesti toimeentulonsa saavat urheilijat ehdotetaan pidettäväksi edelleen erillisen lakisääteisen sosiaaliturvan piirissä. Esityksen tavoitteena on kuitenkin uudistaa nykyistä vakuutusjärjestelmää lähemmäksi muun ansioperusteisen sosiaalivakuutuksen tavoitteita.

Ehdotetun lain tarkoituksena on kohtuullisin kustannuksin turvata urheilemisesta pääasiallisesti toimeentulonsa saavalle urheilijalle ansioperusteinen kohtuullisen toimeentulon säilyttävä tapaturma- ja eläketurva.

Urheilun tulee lähtökohtaisesti itse kyetä kustantamaan oma ansioperusteinen sosiaaliturvansa. Tavoitteiden toteuttamiseksi nykyisen tapaturmaturvan sisältöön ehdotetaan sisältöllisiä tarkistuksia.

Urheilu-ura on muuta työuraa huomattavasti lyhytkestoisempi. Myös urheilun tuomat ansiot muodostuvat muuta työuraa lyhyemmän ajanjakson aikana. Urheiluansiot saattavat usein myös vaihdella suuresti lyhyenkin ajanjakson aikana. Urheilu-uran pituuteen ja sen tuomiin ansioihin vaikuttavat urheilijan menestyminen asianomaisessa lajissa.

Myös urheilun rahoituspohja on edelleen kapea. Kustannukset, joiden voidaan arvioidaan aiheutuvan yleisen työeläke- ja tapaturmavakuutuslainsäädännön ulottamisesta urheiluun ovat edelleen liian suuret urheilun taloudelliseen kantokykyyn suhteutettuna. Näiden urheilusta johtuvien erityispiirteiden vuoksi on tarkoituksenmukaista, että urheilijan sosiaaliturvan järjestetään nykyiseen tapaan muusta työeläke- ja tapaturmavakuutuslainsäädännöstä erillisellä vakuutuksella, jonka vähimmäistaso määritellään laissa. Syyt, jotka aikanaan johtivat urheilijoiden

ansioperusteinen sosiaaliturvan järjestämiseen erillisjärjestelmän kautta, pätevät pääosin edelleen.

Nykyisen tapaturmaturvan sisältöön on kuitenkin välttämätöntä tehdä sisällöllisiä tarkistuksia, koska urheilun rahoituspohja ei kestä nykyisen lain korvausmenosta aiheutuvaa kustannusvastuuta. Kustannusten pysyminen kohtuullisina on myös vakuutusturvan tosiasiallisen toteutumisen kannalta keskeistä.

Vakuuttamisvelvollisuuden osalta ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa huomioitaisiin kaikki samaa pelikautta tai vuotta koskevien sopimusten perusteella maksettavat palkat. Säännöksellä pyritään ehkäisemään vakuuttamisvelvollisuuden kiertämistä solmimalla useita lyhyitä sopimuksia. Vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa huomioitaisiin näin urheilijan koko kauden aikana toteutuneiden sopimusten mukaiset palkat.

Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 38 vuodesta siihen, kun urheilija täyttää 43 vuotta. Muutos on perusteltu huomioiden urheilurien pidentyminen. Nykyistä vakuuttamisvelvollisuutta koskevaa tulorajaa ei ehdoteta muutettavaksi, mutta tuloraja sidottaisiin indeksiin.

Esityksessä selkiytettäisiin korvattavan vahingon käsitettä ja tarkennettaisiin niitä olosuhteita, joissa sattunut vamma oikeuttaa korvaukseen.

Valtaosa urheiluvammoista on sellaisia, että niiden vaikutukset urheilijan mahdollisuuksiin jatkaa urheilu-uraansa selviävät jo KEELA:n sairauspäivärahakauden aikana. Jos vamman vaatima hoito jatkuu yli sairauspäivärahan enimmäisajan eikä vamman lopulliset vaikutukset urheilu-uran jatkumiselle ole vielä selvillä, urheilijalla olisi oikeus saada tapaturmaeläkettä vakuutuksesta.

Jos urheilu-uran jatkaminen urheilussa sattuneen tapaturmavamman tai siitä aiheutuvan sairauden johdosta vuoksi ei ole enää mahdollista, urheilijan ja yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukainen tavoite on tukea hänen mahdollisuuksiaan päästä muuhun kohtuullisen toimeentulon tarjoavaan ammattiin. Tämä tavoite toteutettaisiin järjestelmässä kuntoutustoimenpiteillä ja eläkkeen maksun si-

tomisella urheilu-uran päättyessä siihen, että urheilija osallistuu kuntoutukseen, joka tähtää kohtuullisen toimentulon antavaan työhön tai ammattiin. Tarkoituksena on nykyistä tehokkaampi ja kannustavampi kuntoutus ja paluu työelämään. Kuntoutuksen päätyttyä urheilijalle maksettaisiin tapaturmaeläkettä ansiovertailuun perustuen, kuitenkin niin, että eläkkeestä vähennettäisiin aina vähintään se ansiotulon määrä, joka vastaa ansiotasoa siinä työssä tai ammatissa, johon urheilija on kuntoutettu.

Tapaturmaeläkettä sairaanhoidon ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta sekä kuntoutuksen jälkeen ansiovertailuun perustuen maksettaisiin yhteensä viiden vuoden ajalta sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä. Sairaanhoidokulut, lääkinnällinen kuntoutus ja tapaturmavakuutuslain mukaiset lisät korvattaisiin enintään siltä ajalta, jolta tapaturmaeläkettä voidaan maksaa. Haittarahaa maksettaisiin 65 vuoden ikään saakka. Perhe-eläkettä maksettaisiin enintään kymmenen vuoden ajan urheilijan kuolemasta lukien.

Julkisella sektorilla annetusta sairaanhoidosta aiheutuneet kustannukset muun kuin pysyvän työkyvyttömyyden ajalta korvattaisiin todellisten kustannusten mukaan. Sairaanhoidokulut pysyvän työkyvyttömyyden aiheuttaneen vamman tai sairauden hoidon osalta maksettaisiin sen sijaan julkisen terveydenhuollon käytöstä potilaalle aiheutuvan kustannustason mukaisesti.

Jos urheilija tulee urheiluvamman tai siitä aiheutuvan sairauden johdosta pysyvästi työkyvyttömäksi myös muuhun työhön, hänelle ehdotetaan muiden työntekijöiden tavoin oikeutta kohtuullisen toimeentulon takaavaan eläkkeeseen. Pysyvää tapaturmaeläkettä maksettaisiin, jos urheilija on tullut ennen 43 ikävuoden täyttämistä tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden johdosta pysyvästi kykenemättömäksi jatkamaan laisaa tarkoitettua urheilemistä ja hänen kykynsä ansiotulojen hankkimiseen jäljellä olevalla muulla työkyvyllä on pysyvästi heikentynyt kolmella viidesosalla 30 000 euron suuruisesta vuosityöansioista. Mainittu määrä vastaa lähinnä työssäkäyvien henkilöiden keskimääräistä ansiotasoa. Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa huomioitaisiin urheilijan jäljellä

oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen kohtuudella voidaan edellyttää tekevän. Tällöin otettaisiin huomioon myös urheilijan koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat.

Vuosityöansio ehdotetaan määräytyväksi sen vuoden tai pelikauden, jona tapaturma sattui ja sitä edeltävän vuoden tai pelikauden sopimuspalkkojen keskiarvon perusteella. Keskiarvoa laskettaessa ei huomioitaisi edeltävää vuotta tai pelikautta, jos palkan määrä tältä ajalta jää alle tässä laissa säädetyn vakuuttamisvelvollisuuden alarajan. Vuosityöansiossa huomioitavien palkkojen tulee olla pääasiallisesti Suomessa harjoitetusta urheilemisesta saatua palkkaa.

Vuosityöansiolle ehdotetaan otettavaksi käyttöön ansiolärajana 80 000 euroa. Ansiolärajana koskisi myös yksilöurheilijan vuosityöansiota. Pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena käytettäisiin kuitenkin pysyvän työkyvyn arvioinnin perusteena olevaa 30 000 euron suuruista vuosityöansiota, joka suuruudeltaan vastaisi lähinnä työssäkävien suomalaisten keskiansiota vuodessa. Samaa vuosityöansiota käytettäisiin myös yksilöurheilijan pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena.

Yksilöurheilijoiden osalta luovutettaisiin vakuuttamisvelvollisuudesta. Esityksessä halutaan kuitenkin edelleen turvata myös yksilöurheilijoille ansioperusteinen tapaturma- ja eläketurva. Tästä syystä yksilöurheilijoiden vakuuttaminen ehdotetaan järjestettäväksi vapaaehtoisesti. Yksilöurheilijalla olisi oikeus lain mukaiseen vakuutukseen urheiluansioiden ylittäessä laissa säädetyn tulorajan.

Esityksessä mainitut etuuksia koskevat rahamäärät tarkistettaisiin indeksillä.

Esitys sisältää myös eräitä teknisiä muutoksia nykyiseen järjestelmään.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tällä hetkellä urheilijat maksavat sairausvakuutuslain 18 luvun 4 §:n tarkoittamaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua (sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu ja päiväraha-

maksu), kuten muutkin vakuutetut. Sen sijaan urheilutyönantajat eivät nykyisin työnantajan sosiaaliturvamaksun suorittamisesta urheilemisesta saaduista palkkioista annetun lain (375/1995) perusteella ole velvollisia maksamaan työnantajan sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksua. Urheilutyönantajat saavat kuitenkin Kelasta maksamaansa sairausajan palkkaa vastaavan osuuden urheilijalle myönnetystä sairauspäivärahasta. Hallituksen tarkoituksena on saattaa tähän esitykseen liittyen työnantajan sairausvakuutusmaksuvelvollisuus koskemaan myös urheilutyönantajaa vuoden 2010 talousarvion yhteydessä.

Työnantajan sairausvakuutusmaksun suuruudeksi vuonna 2010 arvioidaan 2,10 prosenttia palkoista. Vuonna 2007 vakuutettuna oli 1078 urheilijaa, joista jääkiekkoilijoita noin 600, jalkapalloilijoita 290, kori- ja pesäpallolijoita molempia noin 60 ja lentopallolijoita 30. Urheilijalle maksettavan palkkion alarajan, josta työnantajan sairausvakuutusmaksu tulee maksettavaksi, arvioidaan ylittyvän noin 840 urheilijan osalta. Työnantajan sairausvakuutusmaksua arvioidaan kertyvän 900 000 euroa.

Parhaillaan on vireillä tapaturma- ja ammattitautilainsäädännön kokonaisuudistus. Uudistuksen periaatteita linjannut työryhmä on saanut mietintönsä valmiiksi lokakuussa 2008 (sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:46). Lisäksi kokonaisuudistukseen liittyen on valmistunut ehdotus haittauokituksen tarkistamiseksi. Laajan tapaturma- ja ammattitautilainsäädännön uudistuksen valmistelu ja sen voimaansaattaminen tulee kuitenkin vielä viemään aikaa, jonka vuoksi ehdotettu laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta on tarkoituksenmukaista saattaa voimaan ennen mainitun uudistuksen mukaisen lainsäädännön voimaantuloa.

5. Esityksen vaikutukset

Urheilukyvyttömyydestä maksettava tapaturmaeläke sidottaisiin nykyistä selvemmin siihen, että urheilija kouluttautuu uuteen ammattiin. Tapaturmaeläkkeen maksaminen lyhenisi siten nykyisestä aikaan, jonka uuteen kohtuullisen toimeentulon tuovaan ammattiin kouluttautuminen yleensä vaatii. Tämä tehostaisi urheilijoiden siirtymistä urheilu-uran

jälkeen muuhun työhön ja toisaalta alentaisi järjestelmän kustannuksia.

Niissä tapauksissa, joissa urheiluvamma johtaa paitsi urheiluammatin päättymiseen, kuntoutusmahdollisuudetkin huomioon ottaen myös pysyvään työkyvyttömyyteen, urheilijan turva parantuisi nykyisestä kymmenen vuoteen rajoittuvasta korvauksesta. Urheilijalle maksettaisiin pysyvän työkyvyttömyyden tapauksissa 65 vuoden ikään saakka eläkettä, joka vastaisi tasoltaan työssä käyvien henkilöiden yleistä ansiotasoa.

Järjestelmästä ei maksettaisi yleisen tapaturmavakuutusjärjestelmän mukaista päivärahaa, koska se ei olisi edelleenkään tarkoituksenmukaista urheilun taloudellisen kantokyvyn kannalta ottaen huomioon urheilun poikkeuksellisen korkeasta tapaturmariskistä aiheutuvat kustannukset. Urheilijalla olisi kuitenkin edelleen oikeus nykyiseen tapaan sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan lyhyen työkyvyttömyyden ajalta. Lisäksi joukkueurheilijan kohdalla seura usein mak-saa urheilijalle urheilukyvyttömyyden perusteella sairausajan palkkaa.

Pysyvän urheilukyvyttömyyden perusteella tapaturmaeläkettä maksettaisiin viiden vuoden ajalta sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä edellyttäen, että urheilija kuntouttaa itsensä muuhun työhön. Lisäksi perhe-eläkettä maksettaisiin nykyiseen tapaan enintään kymmenen vuoden ajalta urheilijan kuolemasta. Sairaanhoidokulujen ja tapaturmavakuutuslain mukaisten lisien korvaaminen olisi sidoksissa eläkkeen maksamista koskevaan viiden vuoden enimmäisaikaan. Kuitenkin pysyvän työkyvyttömyyden tapauksissa urheilijalle turvattaisiin sairaanhoito, lääkinnällinen kuntoutus ja tapaturmavakuutuslain mukaiset lisät siihen saakka, kunnes oikeus pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan eläkkeeseen päättyisi.

Tapaturmavamman hoidosta aiheutuvan työkyvyttömyyden ja urheilu-uran päättymisestä johtuvan uuteen ammattiin kuntouttamisen ajalta maksettavan tapaturmaeläkkeen sekä perhe-eläkkeen kohdalla otettaisiin käyttöön yläansioraja, koska eläkkeen sitominen usein suhteellisen lyhytaikaisen hyvin korkean ansion käyttämiseen korvauksen perusteena ei ole pakollisen sosiaaliturvan ta-

voitteiden ja urheilun taloudellisen kantokyvyn kannalta perusteltua.

Esityksellä lisäksi selkiytettäisiin korvattavan vahingon käsitettä tarkentamalla niitä olosuhteita, joissa vamma oikeuttaa korvaukseen. Tapaturman aiheuttaman vamman lisäksi vakuutuksesta korvattaisiin lievistä urheilulle ominaisten, kuormitusta aiheuttavien liikkeiden yhteydessä syntyneistä lihaksen tai jänteen kiputiloista korvausta siten, että korvausta suoritettaisiin enintään kuuden viikon ajalta vahingon sattumisesta. Vakuutuksesta korvattavaksi tulisivat siten valtaosassa tapauksia ainoastaan vamman vaatimat hoito- ja tutkimuskulut, koska kuuden viikon enimmäiskorvausaika ajoittuu sairausvakuutuslain mukaiselle ensisijaisuusajalle.

Esityksessä ehdotetun urheilukyvyttömyyden perusteella maksettavan tapaturmaeläkkeen rajaaminen nykyisestä viiteen vuoteen ja säätämällä ansioyläraja vuosityöansiolle vähentäisivät korvausmenoa arviolta 20 prosenttia. Toisaalta pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettava tapaturmaeläke 65-vuotiaaksi asti lisäisi korvausmenoa arviolta 2—3 prosenttia ja tämän sitominen indeksiin lisäisi kustannuksia arviolta 1—2 prosenttia. Edellä mainitut arviot perustuvat vakuutus-turvaa pääasiallisesti hoitaneen vakuutusyhtiön vakuutuskannan ja vahinkojen pohjalta tehtyihin kustannuslaskelmiin. Arvioihin liittyy epävarmuustekijöitä johtuen muun muassa vakuutettujen ammattiurheilijoiden suhteellisen pienestä lukumäärästä ja vahinkojen voimakkaasta vuosittaisesta vaihtelusta. Kustannusvaikutukset vaihtelevat myös eri urheilulajien välillä, koska lajien palkkatasot ovat hyvin erilaiset.

Tarkoituksena on, että uudistuksen toimeenpanoa seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin järjestelmän edelleen kehittämiseksi.

6. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä virkatyönä. Työhön ovat osallistuneet keskeiset urheilun osapuolia edustavat järjestöt sekä tapaturmavakuutusjärjestelmän, Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen edustajat.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Vakuuttamisvelvollisuus. Pykälässä säädetään seuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön velvollisuudesta vakuuttaa urheilija. Säännös vastaa pääosin nykyistä lakia ja edellyttää sellaista urheilemista koskevaa sopimusta urheilijan ja urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön välillä, jonka perusteella urheilija saa urheilemisesta veronalaista palkkaa vuodessa tai vuotta lyhyemmässä pelikaudessa vähintään 9 600 euroa. Tämä rahamäärä ehdotetaan jäljempänä sidottavaksi työeläkeindeksiin, koska muutoin vakuuttamisvelvollisuus laajentuisi vähitellen myös harrastuspohjaiseen urheilemiseen. Nykyistä säännöstä on lisäksi selkeytetty siten, että vakuuttamisvelvollisuus koskisi vain sellaista seuraa tai muuta yhteisöä, joka harjoittaa urheilutoimintaa Suomessa ja urheilijaa, jonka urheilemisesta saatu veronalainen palkka on pääasiallisesti Suomessa harjoitetusta urheilemisestä saatua. Tarkoituksena on sitoa vakuuttamisvelvollisuus nykyistä kiinteämmin Suomeen ja Suomessa harjoitettuun urheilemiseen. Vakuuttamisvelvollisuuden ikäraja ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 38 vuodesta 43 vuoteen, koska pieni osa urheilijoista on jatkanut uraansa 38 vuotta täytettyäänkin.

Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi, kun urheilijan ja urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön välillä katsotaan olevan työsopimussuhde. Käytännössä tällä tarkoitetaan sitä, että urheilija sitoutuu henkilökohtaisesti urheilemaan seuran tai muun yhteisön lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena saaden urheilemista vastaan vähintään säädetyn suuruisen vastikkeen. Säännös tulisi sovellettavaksi lähinnä joukkueurheilijoihin. Säännöstä on kuitenkin mahdollista soveltaa myös yksilöurheilijaan, jos työsuhteen tunnusmerkit esimerkiksi seuran tai lajiliittoon täytyvät.

Vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa otettaisiin lisäksi huomioon nykyisestä poi-

keten kaikki samaa vuotta tai pelikautta koskevien sopimusten perusteella maksettavat palkat. Tällä pyritään ehkäisemään vakuuttamisvelvollisuuden kiertäminen solmimalla useita lyhyitä sopimuksia ja turvaamaan urheilijan asema urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön vaihtuessa kesken pelikauden. Vakuuttamisvelvollisuus voi siten syntyä seuralle tai muulle yhteisölle myös urheilijan samaa vuotta tai pelikautta koskevien aiempien sopimusten perusteella.

Tämä tarkoittaa käytännössä esimerkiksi sitä, että, jos sopimus joukkueurheilijan kanssa tehdään heti pelikauden alussa, vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa huomioitavaksi tulee ainoastaan tämä sopimus. Jos sopimus sen sijaan tehdään vasta myöhemmin kesken pelikauden, vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa on huomioitava myös urheilijan samaa pelikautta koskevat aiemmat sopimukset, mikäli urheilijalla on ollut sanottuja sopimuksia. Viimeksi mainitussa tapauksessa ajallisesti hyvin lyhytaikainenkin sopimus voi aikaisempien sopimusten perusteella synnyttää seuralle vakuuttamisvelvollisuuden, jos aikaisemmat sopimuspalkat yhdessä nyt solmittavan sopimuksen perusteella maksettavan palkan kanssa ylittävät vakuuttamisvelvollisuuden alarajan. Vakuuttamisvelvollisuuden näin syntyessä seura tai muun yhteisö joutuu myös maksamaan vakuutusmaksua urheilijan edellisten sopimusten perusteella, koska niiden mukaiset palkat tulevat huomioiduksi myös korvauksen perusteena käytettävässä vuosityöansiossa.

Jotta seura kykenee arvioimaan vakuuttamisvelvollisuuttaan, jäljempänä 22 §:ssä ehdotetaan urheilijalle velvollisuutta ilmoittaa seuralle aikaisempien samaa vuotta tai pelikautta koskevien sopimustensa ansiotiedot.

EY-asetuksen 1408/71 mukaan jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on työskentelyvaltion lainsäädännön alainen. Vuonna 2010 voimaan tulevan sen korvaavan uuden asetuksen (883/2004) lähtökohtana on, että jäsenvaltiossa palkkatyössä olevaan henkilöön sovelletaan työskentelyvaltion lain-

säädäntöä. Molemmat asetukset sisältävät kuitenkin lähetettyä työntekijää koskevan poikkeuksen. Lähetettynä työntekijänä henkilö voi jäädä lähtömaansa lainsäädännön piiriin nykyisen asetuksen perusteella pääsääntöisesti vuoden ja uuden asetuksen perusteella pääsääntöisesti kahden vuoden ajaksi.

Jos työskentelyä on useammassa jäsenvaltiossa, tulee nykyisen EY-asetuksen 1408/71 mukaan sovellettavaksi työntekijän asuinvaltion lainsäädäntö, jos työntekijä harjoittaa siellä osittain toimintaa. Uuden asetuksen 883/2004 mukaan sovellettava lainsäädäntö tällaisessa tapauksessa on asuinvaltion lainsäädäntö, jos huomattavaa osaa toiminnasta harjoitetaan tässä valtiossa. Henkilöön sovelletaan nykyisen asetuksen mukaan työnantajayrityksen koti- tai liikepaikan lainsäädäntöä, mikäli henkilö ei harjoita asuinvaltiossaan toimintaa osittain sekä uuden asetuksen mukaan huomattavaa osaa toiminnastaan. Sekä nykyisen asetuksen että uuden asetuksen lainvalintasäännöksillä pyritään estämään kahden lainsäädännön piiriin kuulumisen tai tilanne, ettei henkilö kuulu minkään lainsäädännön piiriin.

Urheilijan pykälässä tarkoitettuun palkkaan lasketaan sopimukseen perustuvat palkat ja palkkiot sekä verotettavat luontoisedut, kuten auto-, asunto- ja ravintoetu. Urheilijan rahastoon siirtämä palkan osa tulee huomioida vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa.

Sen sijaan urheilumenestykseen sidottua palkkaa ja palkkiota (tulospalkkio) ei vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa tulisi huomioida, koska sen toteutuminen on vielä epävarmaa. Tapaturman sattuessa maksettavaksi erääntynyt tulospalkkio tulisi kuitenkin huomioida korvauksen perusteena käytettävissä vuosityöansiossa. Tulospalkkiolla tarkoitetaan yleensä palkkiota, jonka suuruus määräytyy työntekijän, työntekijäryhmän, työyksikön tai koko yrityksen tuloksen perusteella. Työntekijä voi työpanoksellaan vaikuttaa tulospalkkion suuruuteen, joten palkkio on selkeästi vastiketta työntekijän tekemästä työstä. Jos urheilijan palkka sopimuksen mukaan koostuu pelkästään tai pääasiallisesti urheilumenestykseen sidotusta tulospalkkiosta, vakuuttamisvelvollisuus tulee arvioida uudelleen silloin, kun tulospalkkio erääntyy maksettavaksi. Jos pykälässä tarkoi-

tettu sopimukseen perustuva palkka tulospalkkion määrällä huomioituna tällöin ylittää laissa säädetyn vakuuttamisvelvollisuuden alarajan, urheilija tulee vakuuttaa tämän lain mukaisella vakuutuksella ja vakuutus on tällöin voimassa vakuuttamishetkestä alkaen. Vanhuuseläkettä urheilijalle karttuu, kun vakuutusmaksu on maksettu. Sen sijaan vakuutusta ei ole mahdollista saattaa takautuvasti voimaan ja siten myös takautuva vahingon korvaaminen ilman vakuutusta ei ole mahdollista.

Urheilijan muulla toiminnalla saamia veronalaisia tuloja, kuten esimerkiksi mainostajien kanssa tehdyistä yhteistyösopimuksista saatuja tuloja ei huomioitaisi vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa. Tällaista tuloa voidaan pitää ennakkoperintälain (1118/1996) 25 §:n mukaisena työkorvauksena, josta suorituksen maksajan on toimitettava ennakkonpidätys, jos saajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin. Vakuuttamisvelvollisuuden sitominen yksinomaan sopimukseen perustuvaan palkkatuloon on perusteltua, koska pakollisen vakuutusturvan kustantaa työnantajana toimiva seura tai muu yhteisö eikä urheilija itse. Ei ole tarkoituksenmukaista, että seuran tai muun yhteisön vakuuttamisvastuu kattaisi urheilijan muulla, vaikkakin urheiluun liittyvällä, toiminnalla saamat tulot. Tämän kaltaisista tuloista seura tai muu yhteisö ei käytännössä voi aina edes olla tietoinen. Seuran tai muun yhteisön tulee olla työnantajan tavoin vastuussa turvan luomisesta vain siltä osin kuin se hyödyntää urheilijan suoritusta.

2 §. Tapaturma. Pykälässä määritellään mitä tämän lain mukaan tapaturmalla tarkoitetaan sekä määritellään edellytykset ja olosuhteet, jolloin urheilija on vakuutusturvan piirissä. Pykälän 1 momentissa on tapaturman vakiintunut määritelmä. Perustuslaki ja vakuutuskorvausta hakevan oikeussuoja edellyttävät, että korvauksen maksamisen perusteet ilmenevät riittävän tarkoin laista. Tapaturman käsitteen määrittelemisen laissa selkeyttäisi lain soveltamisalaa suhteessa sairauksiin. Sairauden korvaaminen vakuutuksesta edellyttää, että sairaus on aiheutunut tapaturmavamman seurauksena.

Pykälän 2 momentissa edellytetään, että tapaturma on sattunut urheilijalle ennen

43 vuoden iän täyttämistä. Tapaturman tulee lisäksi olla sattunut lajille ominaisissa olosuhteissa ja jossakin 1—5 kohdassa erikseen määritellyistä tilanteista. Tarkennetuilla säännöksillä on tarkoitus selkiyttää nykyistä korvauskäytäntöä. Itse peli- tai urheilusuorituksen yhteydessä sattuneen tapaturman lisäksi turva kattaa lajille ominaisen harjoittelun, jos harjoittelu on ohjattua, valvottua tai se tapahtuu harjoitteluohjelman mukaisesti. Ylimmillä sarjatasoilla ammatikseen urheilevat joukkueurheilijat ovat yleensä pelaajasopimusten perusteella sitoutuneet pelaamaan ja harjoittelemaan seuran johdon ja valvonnan alaisina. Varsinaisten joukkueharjoitusten lisäksi urheilijat ovat usein velvoitettuja harjoittelemaan myös omatoimisesti etenkin loma-aikoina. Omatoiminen harjoittelu tapahtuu yleensä valmentajalta saadun harjoitteluohjelman mukaisesti. Omatoimisia harjoittelu- ja kuntoutusohjelmia laaditaan usein myös vammoista kuntoutuville urheilijoille. Yksilöurheilijat harjoittelevat pääasiallisesti valmentajan kanssa sovitun harjoitteluohjelman mukaisesti silloin kun urheilijalla on oma valmentaja. Harjoitteleminen tapahtuu tällöin usein omatoimisesti.

Urheiluammatin erityispiirteistä johtuen on perusteltua, että paitsi ohjatussa ja valvotussa joukkueen yhteisessä harjoittelussa sattunut tapaturma, myös omatoimisessa harjoittelussa urheilijalle sattunut tapaturma kuuluu vakuutusturvan piiriin silloin, kun omatoiminen harjoittelu tapahtuu valmentajan urheilijalle etukäteen antaman henkilökohtaisen harjoitteluohjelman mukaisesti. Urheiluammatin luonteesta johtuen on perusteltua, että urheilija tällöin voi itse, harjoitteluohjelman sen niin salliessa, päättää mihin aikaan päivästä hän harjoittelee tekee. Harjoitteluohjelma voidaan lyhyille jaksoille antaa myös suullisesti. Vahinkotilanteessa harjoitteluohjelman tarkempi sisältö tulee kuitenkin voida luotettavalla tavalla selvittää. Tarkoituksena on erottaa korvaussuojan piiristä vapaa-ajanurheilu.

Vakuutusturva olisi lisäksi voimassa silloin kun tapaturma on sattunut urheilijalle hänen ollessa siirtymässä asunnoltaan tai majoitus-tiloista kilpailu-, peli- tai harjoittelupaikalle tai sieltä takaisin sekä peli-, kilpailu- tai harjoitusmatkoilla matkaohjelman mukaisessa toiminnassa. Urheilija olisi vakuutusturvan

piirissä myös tilanteissa, joissa urheilija toimii 1 §:ssä tarkoitetun seuran tai muun yhteisön määräyksestä mainitun seuran tai yhteisön edustajana edustustilaisuudessa. Myös matkat tällaiseen tilaisuuteen ja takaisin kuuluvat vakuutusturvan piiriin.

Pykälän 3 momentin mukaan tapaturmana korvattaisiin myös kuormittavaa yksittäistä liikettä suoritettaessa ilman tapaturmaa äkillisesti tapahtunut lihaksen tai jänteen kipeytyminen. Korvausta ei kuitenkaan suoritettaisi, jos kipeytymisen synynä on sairaus, todennäköisesti pääasiallisesti aikaisempi vamma tai muusta syystä johtuva kudoksen heikentyminen taikka kudosaivuri, jonka syntyminen edellyttää tapaturmaa. Tämä tapaturmavakuutuslainsäädännön tarkoittama niin kutsuttu työliikekipeytyminen kuuluu nykyisenkin vakuutusturvan piiriin lain esitöiden perusteella, mutta kipeytymisen korvaaminen ehdotetaan nyt säänneltäväksi laissa.

Tapaturmavakuutuslainsäädännössä työtapaturmana ei ole pidetty tahallisesti aiheutettua vammaa tai sairautta. Pahoinpitelyn tai toisen henkilön tahallisen teon seurauksena syntyneen vamman tai sairauden korvaaminen perustuu tapaturmavakuutuslain erityissäännökseen. Urheilussa raja tapaturman ja tahallisen vahingoittamisen välillä voi olla hiuksenhieno, koska lajin luonteeseen voi kuulua erilaisia fyysisiä kamppailutilanteita. Urheilun erityispiirteet puoltavat, että vakuutusturva kattaa asianomaiselle lajille ominaisen voimankäytön seurauksena syntyneet vammat. Tapaturmavakuutuslain tapaan tämän lain perusteella ei kuitenkaan myönnetä korvausta vammasta tai sairaudesta, jonka urheilija on aiheuttanut itselleen tahallisesti.

Vakuutusturva ei edelleenkään kattaisi tapaturmavakuutuslainsäädännön tarkoittamia ammattitaitoja vaan vakuutuksesta korvattaisiin ainoastaan tapaturman aiheuttamat vammat tai sairaudet sekä lihaksen tai jänteen kipeytymiset siten kuin pykälän 3 momentissa säädetään.

Vakuutuksesta ei rajanveto-ongelmien vuoksi korvattaisi muun kuin tapaturmavamman tai sairauden pahenemista.

3 §. Tapaturmasta maksettavat korvaukset. Pykälän 1 momentissa mainitaan tapaturman perusteella vakuutuksesta korvauksena maksettavat etuudet. Sen mukaan maksettaisiin

korvausta kuntoutuskustannuksista, tapaturmaeläkettä, perhe-eläkettä, hautausapua, haittarahaa, haitta- ja vaatelisää, korvausta opaskoiran ylläpidosta aiheutuneista kustannuksista, kodinhoitokustannusten korvausta sekä korvausta sairaanhoidon kustannuksista.

Pykälän 2 momentissa säädetään lihaksen tai janteen kipeytymisen korvausajasta. Sen mukaan kipeytymisen perusteella suoritettaiisiin korvausta enintään kuuden viikon ajalta vahingon sattumisesta. Tarkoituksena on, että vakuutuksesta maksetaan kohtuullinen ohimenevä korvaus lievistä urheilulle ominaisten, kuormitusta aiheuttavien liikkeiden yhteydessä syntyneistä lihaksen tai janteen kiputiloista, vaikkei selkeää ulkoista tapaturmamomenttia voida osoittaa. Tämä lain mukaan lihaksen tai janteen kipeytymisen johdosta korvausta tulisi valtaosassa tapauksia suoritettavaksi ehdotetun lain perusteella ainoastaan sairaanhoitokuluista, koska ansionmenetyskorvauksen osalta kuuden viikon enimmäiskorvausajaksi ajoittuu sairausvakuutuksen ensisijaisuusajalle. Tämän lain mukaan tapaturmaeläkettä kipeytymisen perusteella tulisi maksettavaksi ainoastaan tilanteissa, joissa sairausvakuutuslain mukainen sairauspäivärahan enimmäisaika olisi jo täytynyt.

Pykälän 3 momentin mukaan urheilijan oikeus korvaukseen siltä osin kuin korvausta ei makseta ehdotetun lain nojalla, määräytyy sairausvakuutuslain mukaan. Säännös vastaa nykytilannetta. Urheilijan kannalta merkitystä on erityisesti sairausvakuutuslain mukaisella päivärahalta, koska tämän lain mukaan ansionmenetyskorvausta maksetaan tapaturmaeläkkeen muodossa vasta sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan päätyttyä.

4 §. Tapaturmaeläke. Pykälä sisältää säännökset urheilijan oikeudesta tapaturmaeläkkeeseen tapaturman aiheuttaman vamman hoidon ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta sekä ammatillisen kuntoutuksen jälkeen.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan urheilijalla on oikeus tapaturmaeläkkeeseen ajalta, jona hän on tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden hoidon vuoksi kyvytön hankkimaan itselleen ansiotuloja 1 § tai 15 §:ssä tarkoitettulla urheilemisella. Valtaosa urheiluvammoista on luonteeltaan sellaisia,

että niiden vaikutukset urheilijan uran jatkumiselle selviävät sairausvakuutuksen ensisijaisuusaikana. Mikäli tapaturmasta aiheutuneen vamman tai sairauden vaatima hoito kuitenkin jatkuu yli sairausvakuutuslaissa säädetyn sairauspäivärahan enimmäisajan eikä vamman tai sairauden lopullista vaikutusta urheilu-uran jatkumiselle vielä voida todeta, urheilijalla on oikeus saada hoidon aiheuttaman työkyvyttömyyden perusteella tapaturmaeläkettä tämän lain mukaan.

Tarkoituksena on, että pykälän perusteella maksettavaa tapaturmaeläkettä ei vähennetä sillä perusteella, että urheilija kykenee lajinsa harjoitteluun, jos hän ei kykene pelaamaan. Hoidon vuoksi maksettavaa tapaturmaeläkettä ei siten ole tarkoitus myöntää osaeläkkeenä.

Momentin 2 kohdan mukaan urheilijalla on oikeus tapaturmaeläkkeeseen myös silloin, kun hän ei momentin 1 kohdassa tarkoitettua hoidon jälkeen enää kykene jatkamaan urheilu-uraansa. Tällöin urheilijalle maksetaan tapaturmaeläkettä hänen kuntouttamisekseen muuhun työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa. Tapaturmaeläkkeen maksamisen edellytyksenä on, että urheilija osallistuu lain tarkoittamiin ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että tapaturmaeläkettä ei makseta urheilijalle, joka hänestä riippuvasta syystä ei osallistu tämän lain mukaiseen ammatilliseen kuntoutukseen tai hän keskeyttää kuntoutuksen.

Vaikka urheilijalla on urheilun päättyessä jokin muu ammattikoulutus, siirtyminen urheiluammattista muuhun työhön tai ammattiin edellyttää kuitenkin ainakin työnvaihtoa tukevia kuntoutustoimenpiteitä. Tällaisia ovat työllistymistä tukevat työharjoittelu, työhön valmennus tai ansionmenetyskorvaus kohtuullisen työllistymisen ajalta. Urheilijalla on saattanut urheilun ohella olla samanaikaisesti myös toinen työ, josta hän on saanut ansiotuloja. Tällöin tarkoituksena on, että urheilijalle korvataan ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteet, joiden avulla hän pystyisi olemassa olevalla työllään kattamaan urheilutyön päättymisen vuoksi menetettyjä työansioita.

Momentin 3 kohdan mukaan tapaturmaeläkettä maksetaan lisäksi pykälän 2 ja 3 momentissa säädetyn edellytyksin myös kun-

toutuksen jälkeen. Eläkkeen maksaminen edellyttää, että kuntoutus on saatettu päätökseen.

Pykälän 2 momentin mukaan tapaturmaeläkettä maksettaisiin 1 momentin perusteella yhteensä viiden vuoden ajalta sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä. Korvausajan rajaaminen on perusteltua, koska urheiluammattin pituus ja ansiotasot ovat riippuvaisia urheilijan menestyksestä. Ehdotettua aikaa voidaan pitää riittävänä urheilijan kuntouttamiseksi uuteen työhön tai ammattiin.

Tapaturmavakuutuslain mukaisella tapaturmaeläkkeellä korvataan ansioiden alentuminen, joka johtuu siitä, että työntekijä on tapaturmavammansa vuoksi jouduttu kuntouttamaan aikaisempaa alemmin palkattuun työhön tai ammattiin. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vastaavanlaisesta ansiovertailusta. Laskettaessa kuntoutuksen päätyttyä maksettavan tapaturmaeläkkeen määrää, tapaturmaeläkkeen perusteena olevasta vuosityöansioista vähennettäisiin siten urheilijan kuntoutuksen jälkeen saamat ansiotulot vuositasolle muutettuina. Vähennyksen suuruus olisi kuitenkin ansiotulon määrä, joka vastaisi kuntoutuksen jälkeistä ansiota vuositasolla kuntoutusta vastaavassa työssä tai ammatissa. Eläke on siten 85 prosenttia yhteensovitoksen jälkeisestä vuosityöansion määrästä laskettuna.

Pykälän 3 momentissa mainitulla ansiotulolla tarkoitetaan paitsi työsuhtedystä myös yrittäjätyöstä saatua ansiota. Tarkoituksena on, että yrittäjätoiminnasta saatuna ansiotulona pidettäisiin sitä määrää, joka kohtuudella olisi maksettava, jos työtä suorittamaan palkattaisiin vastaavan koulutuksen omaava henkilö tai määrä, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä.

Urheilijalla ei olisi oikeutta kuntoutuksen jälkeisten ansioiden kanssa yhteen sovitettuun eläkkeeseen ammatillisen kuntoutuksen päätyttyä, jos 2 momentissa säädetty viiden vuoden aika on kulunut loppuun. Kuntoutuksen jälkeisen ansiovertailun perusteena olevaan urheilijan vuosityöansioon sovelletaan myös 11 §:n 1 momentissa säädettyä vuosityöansiokattoa.

Tarkoituksena on, että pykälässä tarkoitettua tapaturmaeläkettä ei maksettaisi urheili-

jalle, joka on jo lopettanut tässä laissa tarkoitettua urheilemisen, vaikka tässä laissa tarkoitettu tapaturma olisi sattunut ennen urheilijan 43 ikävuoden täyttämistä. Aktiiviuran päättymisen jälkeen urheilijan toimeentulo työkyvyttömyyden aikana määräytyy työ- ja kansaneläkejärjestelmien kautta.

Sairausvakuutuslain 8 luvun 8 ja 9 §:n perusteella sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa maksetaan sen kuukauden loppuun, jota seuraavan kuukauden aikana sitä tulisi maksetuksi 300 päivältä. Tähän enimmäisaikaan lasketaan yleensä myös työkyvyttömyyttä edeltäneiltä kahdelta vuodelta kaikki ne päivät, joilta hakijalla on ollut oikeus Kelan sairauspäivärahaan. Jos hakijalla on ollut oikeus päivärahaan enimmäisajan, hän voi saman sairauden vuoksi saada uudelleen oikeuden päivärahaan vasta, kun hän on ollut työkykyinen vuoden ajan. Päiväraha voidaan kuitenkin maksaa hakijalle, jos hän tulee työkyvyttömäksi uuden sairauden takia, joka ei liity hänen enimmäisaikana työkyvyttömyyttä aiheuttaneeseen sairauteen.

5 §. *Tapaturmaeläke kuntoutuksen keskeytymisen jälkeen.* Pykälässä säädetään tapaturmaeläkkeestä kuntoutuksen keskeytymisen jälkeen. Pykälän mukaan, jos 12 §:ssä tarkoitettu ammatillinen kuntoutus keskeytyy tämän lain mukaan korvattun vamman tai sairauden taikka muun siihen verrattavan urheilijasta riippumattoman syyn vuoksi, urheilijan oikeus 12 §:n mukaiseen kuntoutukseen ja 4 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaiseen tapaturmaeläkkeeseen jatkuu niin kauan kuin 4 §:n 2 momentissa säädetty viiden vuoden enimmäisaika täytyy. Edellä tarkoitettua keskeytyksen aiheuttamaa aikaa, joka johtuu muusta kuin korvattun vamman tai sairauden hoidosta aiheutuvan työkyvyttömyyden vuoksi, ei lueta 4 §:n 2 momentissa säädettyyn viiden vuoden aikaan kuuluvaksi.

Mikäli kuntoutus keskeytyy tässä laissa korvattun vamman tai sairauden hoidon vuoksi, urheilijalla on oikeus tapaturmaeläkkeeseen hoidon aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta siten kuin 4 §:n 1 momentissa säädetään. Korvattun vamman hoidosta aiheutuva työkyvyttömyysaika luetaan tällöin 4 §:n 2 momentissa säädettyyn viiden vuoden aikaan kuuluvaksi. Muusta syystä johtuvaa keskeytyksen aiheuttamaa aikaa, esimerkiksi

muun sairauden aiheuttama työkyvyttömyys, ei sen sijaan lueta säädettyyn viiden vuoden aikaan kuuluvaksi. Keskeytyksen ajalta ei tällöin myöskään makseta tämän lain mukaista tapaturmaeläkettä. Sairauden aiheuttaman keskeytyksen ajalta urheilija voi hakea sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa. Mikäli kuntoutus keskeytyy pysyvästi korvatusta vammasta tai sairaudesta johtuvasta syystä, urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen määräytyy 6 §:n perusteella. Korvatun vamman tai sairauden hoito ja muut tämän lain mukaiset muut etuudet korvataan keskeytyksen ajalta siten kuin tässä laissa säädetään.

6 §. *Tapaturmaeläke pysyvän työkyvyttömyyden ajalta.* Pykälässä säädetään urheilijan oikeudesta tapaturmaeläkkeeseen, kun hän tulee urheilussa saadun vamman vuoksi pysyvästi työkyvyttömäksi. Vastaavaa etuutta ei ole nykyisessä järjestelmässä. Pysyvä eläke edellyttää, että urheilija on urheiluvamman vuoksi pysyvästi estynyt jatkamaan tämän lain mukaista urheilemista ja että hänen kykynsä hankkia jäljellä olevalla työkyvyllään ansiotuloja muulla työllä on pysyvästi heikentynyt vähintään kolmella viidesosalalla arvioituna suhteessa pysyvän työkyvyttömyyden perusteena käytettävään 30 000 euron vuosityöansioon. Tämä rahamäärä vastaa suunnilleen palkkatyössä olevien suomalaisten keskimääräistä ansiotasoa.

Pykälän 2 momentin mukaan työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otettaisiin huomioon urheilijan jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otettaisiin huomioon myös urheilijan koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka, ja muut näihin rinnastettavat seikat.

Pykälän 3 momentin mukaan ennen kuin urheilijalle voidaan myöntää pysyvän työkyvyttömyyden perusteella tapaturmaeläke, urheilijan kuntoutusmahdollisuuksien tulee olla selvitetty.

Pykälän 4 momentin mukaan tapaturmaeläkettä maksettaisiin aikaisintaan sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä ja enintään siihen asti, kunnes urheilija täyttää 65 vuotta.

Jos tapaturmavamman tai siitä aiheutuvan

sairauden hoito jatkuu yli sairauspäivärahan enimmäisajan, tapaturmaeläkettä aletaan maksaa pysyvän työkyvyttömyyden perusteella vasta, kun hoito on päättynyt niin, että vamman hoidollinen lopputulos on selvillä ja kuntoutusmahdollisuudet on selvitetty.

Tarkoituksena on, että mikäli urheilijan työkyvyssä, työnteossa tai työansioissa tapahtuu muutoksia siten, että urheilijan työkyvyn ei voida enää arvioida olevan 1 momentin tarkoittamalla tavalla heikentynyt, urheilijalle ei enää maksettaisi tapaturmaeläkettä. Vakuutuksesta ei ole tarkoitus maksaa osaeläkettä.

Mikäli korvattu vamma tai sairaus pahenee siten, että pysyvä työkyvyttömyys alkaa vasta urheilijan aktiiviuran päättymisen tai 43 vuoden iän täyttämisen jälkeen, vakuutuksesta ei maksettaisi tapaturmaeläkettä.

Mikäli urheilija on ollut urheilun rinnalla muussa työssä, hänelle on saattanut karttua tältä ajalta työeläkettä. Työeläkettä karttuu kaikista työansioista ikävälillä 18—68 vuotta. Eläkettä karttuu myös ansiosidonnaisista sosiaalieduista, vanhempainpäivärahasta, kotihoidontuesta ja opiskelusta. Viime kädessä urheilijan sosiaaliturva järjestyy kansaneläkejärjestelmän kautta.

7 §. *Tapaturmaeläkkeen määrä.* Pykälässä säädetään tapaturmaeläkkeen määrästä, joka on vuodessa 85 prosenttia urheilijan vuosityöansiosta. Kuntoutuksen päätyttyä maksettavan eläkkeen kohdalla tämä määrä laskeetaan 4 §:n 3 momentin mukaan vuosityöansiosta, josta on vähennetty kuntoutuksen jälkeiset ansiot.

8 §. *Sairaanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen korvaus.* Pykälässä säädetään sairaanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen korvauksista.

Pykälän 1 momentin mukaan tapaturman aiheuttaman vamman ja sairauden hoidosta maksettaisiin korvaus siten kuin tapaturmavakuutuslain 15, 15 a ja 15 b §:ssä säädetään. Lisäksi korvataan urheiluvamman aiheuttamaksi epäillyn vamman perustellut ja tarpeelliset tutkimuskulut siten kuin tapaturmavakuutuslain 14 §:n 4 momentissa säädetään, vaikkei vamma osoittaudukaan urheilutapaturman aiheuttamaksi. Urheilijalle korvattaisiin myös tarpeelliset ja kohtuulliset lääkinnällisen kuntoutuksen kustannukset siten

kuin tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 7 §:ssä säädetään.

Tapaturmavakuutuslain 15 a §:n mukaan korvattavaan sairaanhoitoon kuuluu lääkärin antama tai määräämä hoito sekä lääkärin määräämät lääkkeet ja hoitotarvikkeet, proteesien ja muiden apuvälineiden hankkiminen vahingoittuneen omaksi tai hänen käytettäväkseen sekä niiden välttämätön huolto ja uusiminen, vahingoittuneen käyttöön annettava opaskoira sekä tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden vuoksi tarpeellinen laitoshoido. Sairaanhoitona korvataan myös siitä aiheutuvat välttämättömät matkakustannukset.

Tapaturmavakuutuslain 15 ja 15 b §:n perusteella urheilijat olisivat niin sanotun täyskustannusvastuun piirissä eli vakuutuksesta korvattaisiin julkisen sektorille aiheutuneet hoitokustannukset todellisten kustannusten mukaan. Tapaturmavakuutuslain muutoksella vuoden 2005 alusta tulivat käyttöön säännökset vakuutuslaitoksen velvollisuudesta maksaa julkiselle terveydenhuollolle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 13 a §:n mukaan määräytyvä maksu tapaturma- ja liikennevahinkopotilaan hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen tuottamisesta aiheutuneista kustannuksista eli niin sanottu täyskustannusmaksu.

Täyskustannusvastuu koskisi 1 momentin mukaista sairaanhoitoa ja lääkinnällistä kuntoutusta. Täyskustannusvastuu ei koskisi tapaturmavakuutuslain 15 b §:n mukaisesti tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden vuoksi annettua pysyvää ympärivuorokautista laitoshoidoa.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettua lääkinnällistä kuntoutusta ovat tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 7 §:ssä mainitut toimenpiteet. Mainitun lain 7 §:n mukaan kuntoutusta ovat muun muassa kuntoutustutkimukset, kuntoutusjaksot avo- ja laitoshoidossa, apuvälineet, vaikeasti vammaiselle asunnon muutostyöt ja asuntoon tarvittavat apuvälineet ja -laitteet, vaikeasti vammaisen palveluasumisesta aiheutuvat lisäkustannukset sekä sopeutumisvalmennus.

Pykälän 2 momentissa rajataan täyskustannusvastuun ulkopuolelle pysyvän työkyvyt-

tömyyden aiheuttaneen vamman tai sairauden hoidon aiheuttamat sairaanhoitokulut. Tällöin hoitokulut, kuten sairaalahoito sekä diagnostiset että vamman tai sairauden vuoksi tehtävät tutkimukset korvataan lähtökohdaisesti julkisen terveydenhuollon käytöstä potilaalle aiheutuvan kustannustason mukaisesti. Vakuutusyhtiön etukäteisellä maksusitoumuksella voidaan kuitenkin myös yksityislääkärin käyttö korvata.

Tapaturmavakuutuslain mukaisessa korvausjärjestelmässä tapaturmavakuutuslain 15, 15 a ja 15 b §:ssä säädetty sairaanhoidon korvaukset ja maksut, jotka maksetaan, kun tapaturman sattumispäivää seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut yli yhdeksän vuotta, rahoitetaan niin sanotulla jakojärjestelmäperiaatteella. Sen mukaan vakuutusyhtiöt vastaavat kustannuksista vuosittain vakuutusmaksutulonsa mukaisessa suhteessa. Vakuutusyhtiöt siirtävät jakojärjestelmästä syntyvät kustannukset vuosittain vakuutusmaksuihinsa. Koska urheilijoiden järjestelmässä ei ole mahdollista toteuttaa tällaista jakojärjestelmäperiaatetta, vaan vakuutusyhtiön on etukäteen kerättävä varat vahingosta myöhemmin syntyviä hoitokustannuksia varten, on perusteltua, että pysyvän työkyvyttömyydestä aiheutuvat hoitokulut jätetään täyskustannusvastuun ulkopuolelle kokonaisuudessaan. Näin vakuutusjärjestelmä pystyy arvioimaan etukäteen vakuutusperiaatteen edellyttämällä tavalla hoitokuluista aiheutuvan kustannusvastuun.

Pykälän 3 momentissa rajoitettaisiin pykälässä säädetyn sairaanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen korvausaikaa. Sen mukaan korvauksia ei makseta sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen on päättynyt 4 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 4 momentissa säädetyn ajan täyttymisen vuoksi. Tarkoituksena on, että korvausta maksetaan enintään siltä ajalta, jona tapaturmaeläkettä voidaan urheilijalle maksaa. Säännökset tältä osin eivät siten estä sairaanhoidon korvaamista sairausvakuutuksen ensisijaisuusajankana, mikäli sairaanhoidon korvattavuuden edellytykset muutoin täyttyvät.

Tarkoituksena on, että sairaanhoitokuluja ei maksettaisi urheilijalle, joka on jo lopettanut tässä laissa tarkoitettua urheilemisen, vaikka tapaturma olisi sattunut ennen urheilijan

43 ikävuoden täyttämistä. Aktiiviuran päätymisen jälkeen sairaanhoitokulut kuuluvat sairausvakuutusjärjestelmän piiriin.

9 §. Haittaraha, haitta- ja vaatelisä, kodinhoitokustannusten korvaus ja korvaus opaskoiran ylläpidosta. Pykälän 1—6 momentteissa säädetään haittarahan, haitta- ja vaatelisän, kodinhoitokustannusten ja opaskoiran ylläpidosta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Korvausta maksettaisiin siten kuin tapaturmavakuutuslaissa asianomaisen etuuden osalta erikseen on säädetty, kuitenkin siten, että etuuksien korvausajan osalta ehdotetussa laissa on tapaturmavakuutuslaista poikkeavat säännökset.

Haittarahaa maksettaisiin urheilijalle, jolle aiheutuu urheilutapaturmasta johtuvasta vammasta tai sairaudesta pysyvää yleistä haittaa. Pysyvän haitan korvauksen perusteena käytettäisiin tapaturmavakuutuslain mukaista vähimmäisvuosityöansiota (vuoden 2009 indeksitasossa 10 980 euroa) ja vammam yleistä pysyvää haittaa arvioituna työtapaturmavakuutuksessa noudatetun haittaluokkataulukon mukaan.

Haittalisää maksettaisiin urheilijalle, joka on tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden johdosta joutunut niin avuttomaan tilaan, ettei hän voi tulla toimeen ilman toisen henkilön apua tai jolle vamman tai sairauden hoito aiheuttaa muutoin poikkeuksellista haittaa. Haittalisää maksettaisiin tapaturmavakuutuslaissa olevan luokituksen mukaan vamman tilankuvauksen perusteella. Ylintä haittalisää maksetaan, jos urheilija tarvitsee vammansa tai sairautensa vuoksi jokapäiväistä, yhtämittaista ja aikaa vievää hoitoa, apua, valvontaa tai ohjausta. Ylimmän haittalisän määrä vuoden 2009 indeksitasossa on 26,39 euroa päivältä. Keskimmäistä haittalisää maksetaan, jos urheilija tarvitsee vammansa tai sairautensa vuoksi jokapäiväistä, säännöllistä hoitoa, apua, valvontaa tai ohjausta. Keskimmäisen haittalisän määrä vuoden 2009 indeksitasossa on 17,81 euroa päivältä. Alinta haittalisää maksetaan, jos urheilija tarvitsee vammansa tai sairautensa vuoksi joissakin jokapäiväisissä toiminnoissaan säännöllistä tai lähes säännöllistä hoitoa, apua, valvontaa tai ohjausta. Alimman haittalisän määrä vuoden 2009 indeksitasossa on 7,92 euroa päivältä. Sokealle maksetaan so-

keutumisen jälkeiseltä kahdelta vuodelta ylintä haittalisää sekä sen jälkeen puolet tästä määrästä. Haittalisää ei makseta ajalta, jolloin urheilijalle annetaan hoitoa sairaalassa tai muussa laitoksessa.

Vaotelisää maksettaisiin urheilijalle tapaturman aiheuttamasta vammasta tai sairaudesta johtuvan tekojäsenen, muun apuvälineen taikka siteen tai sidoksen pitkäaikaisesta käytöstä aiheutuvasta vaatteiden erityisestä kulumisesta. Tapaturmavakuutuslain mukaisen vaatelisän määrä vuoden 2009 indeksitasossa on 0,53 euroa päivältä. Vaotelisää voidaan maksaa korotettuna esimerkiksi reisi- ja sääriproteesista. Korotettu vaatelisä vuoden 2009 indeksitasossa on 2,11 euroa päivältä.

Kodin hoidon kustannusten osalta korvausta voitaisiin maksaa urheilijalle, joka tapaturmasta saamansa vamman tai sairauden johdosta ei kykene hoitamaan kotiaan. Tällöin urheilijalle maksettaisiin kohtuullinen korvaus tästä johtuvista välttämättömistä lisäkustannuksista, ei kuitenkaan vuotta pidemmältä ajalta tapaturmasta lukien.

Urheilijalle maksettaisiin korvausta tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden vuoksi tarpeellisen opaskoiran ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista. Tapaturmavakuutuslain mukainen opaskoiralisä vuoden 2009 indeksitasossa on 5,28 euroa päivältä.

Pykälän 6 momentin mukaan haitta- ja vaatelisän sekä opaskoiran ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista korvausta ei kuitenkaan maksettaisi sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen on päättynyt 4 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 4 momentissa säädetyn ajan täyttymisen vuoksi. Tarkoituksena on, että korvausta maksetaan enintään siltä ajalta, jona tapaturmaeläkettä voidaan urheilijalle maksaa. Urheilijan oikeus haittarahaan puolestaan päättyy hänen täyttäessään 65 vuotta.

Tarkoituksena on, että pykälässä mainittuja etuuksia ei maksettaisi urheilijalle, joka on jo lopettanut tässä laissa tarkoitettun urheilamisen, vaikka tässä laissa tarkoitettu tapaturma olisi sattunut ennen urheilijan 43 ikävuoden täyttämistä.

10 §. Perhe-eläke ja hautausapu. Pykälässä säädetään urheilijan kuoleman johdosta maksettavista korvauksista. Urheilijan ehdo-

tetun lain piiriin kuuluvan tapaturman seurauksena sattuneesta kuolemasta maksettaisiin nykyiseen tapaan hautausapua sekä perhe-eläkettä leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä. Perhe-eläkkeen korvusaikaa ja vuosityöansiota koskevat säännökset sen sijaan poikkeavat nykyisestä laista.

Pykälän 1 momentin mukaan perhe-eläkettä maksettaisiin enintään kymmenen vuoden ajalta urheilijan kuolemasta lukien. Perhe-eläkkeen perusteena käytetään tämän lain mukaista vuosityöansiota. Vuosityöansiona voidaan kuitenkin käyttää enintään 11 §:n 1 momentissa säädettyä 80 000 euron määrää. Perhe-eläkkeen olisi muutoin voimassa mitä tapaturmavakuutuslaissa perhe-eläkkeen osalta erikseen säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädetty tapaturmavakuutuslain mukainen hautausapu on vuoden 2009 indeksitasossa 4 340 euroa.

11 §. Vuosityöansio. Pykälässä säädetään urheilijan vuosityöansiosta. Vuosityöansio ehdotetaan määräytyväksi uudella tavalla. Pykälän 1 momentin mukaan vuosityöansio olisi sen vuoden tai pelikauden, jona tapaturma sattui, ja sitä edeltävän vuoden tai pelikauden 1 §:ssä tarkoitettujen palkkojen keskiarvo. Keskiarvoa laskettaessa ei huomioitaisi edeltävän vuoden tai pelikauden palkkaa, jos sen määrä jää alle 1 §:ssä säädetyn vakuuttamisvelvollisuuden alarajan. Edeltävän vuoden tai kauden ansiot muutettaisiin keskiarvoa laskettaessa tapaturmavuoden indeksitasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettua palkkakerrointa käyttäen. Vuosityöansion ylärajana olisi kuitenkin 80 000 euroa.

Säännös vuosityöansiosta tarkoittaa, että sellaisen urheilijan kohdalla, jonka edeltävän vuoden tai pelikauden sopimuspalkat yhteenlaskettuna eivät ylitä vakuuttamisvelvollisuuden alarajaa, vuosityöansio olisi niiden sopimuspalkkojen yhteismäärä, jotka koskevat sitä vuotta tai pelikautta, jolloin tapaturma sattui. Jos tällöin sopimuksia on ollut vain yksi, vuosityöansio perustuu suoraan tämän sopimuksen mukaiseen palkkaan. Vuosityöansiossa ei ole tarkoitus huomioida tulevia sopimuksia.

Nykyinen vuosityöansion määräytyminen ainoastaan yksittäisen tapaturmahetken sopimuspalkan mukaan johtaa siihen, että kor-

vauksen perusteena käytettäväksi vuosityöansioksi voi määräytyä urheilijan aikaisempaan ansiotasoon nähden huomattavasti suurempi tai vastaavasti huomattavasti pienempi ansiotaso. Nykyinen säännös ei myöskään huomioi urheilijan koko vuoden tai pelikauden tosiasiallisia ansioita, jos urheilija on pelikauden aikana vaihtanut seuraa.

Urheilijan 1 §:ssä tarkoitettuun sopimukseen perustuva urheilijarahastoon siirtämä palkan osa huomioitaisiin urheilijan vuosityöansiossa, kuten vakuuttamisvelvollisuuttakin arvioitaessa. Vuosityöansiossa huomioitaisiin myös urheilijalle maksettavaksi erääntynyt tulospalkkio.

Pykälän 1 momentin tarkoituksena on, että urheilijan vuosityöansiossa huomioidaan vain hänen pääasiallisesti Suomessa harjoitusta urheilemisesta saadut sopimuspalkat. Näin esimerkiksi sellaisen joukkueurheilijan vuosityöansiossa, joka tulee kesken pelikauden ulkomailta Suomeen, ei huomioida hänen ulkomailta urheilemisestaan saatua palkkaa.

Pykälän 2 momentin mukaan pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena käytettäisiin aina 30 000 euron suuruisia vuosityöansiota, joka vastaa työssäkäyvien suomalaisten keskiansiota vuodessa. Ehdotettu vuosityöansio voi joidenkin urheilijoiden kohdalla johtaa urheilun aikaista ansiotasoa alhaisempaan ansiotasoon. Toisaalta vuosityöansio voi nuorten urheilu-uransa alussa olevien urheilijoiden tai vähemmän ammatillistuneita lajeja edustavien urheilijoiden kohdalla johtaa urheilunaikaista ansiotasoa korkeampaan ansiotasoon. Säännöksen tarkoituksena on kuitenkin turvata urheilijalle kohtuullinen toimeentulo hänen menettäessään tapaturman seurauksena saadun vamman tai sairauden johdosta pysyvästi myös muun työkykynsä. Urheilunaikaiseen ansiotasoon perustuvaa vuosityöansiota ei voida käyttää pysyvän työkyvyttömyyden perusteena, koska urheilun kesto on huomattavasti lyhyempi kuin normaali työura. Urheilunaikainen ansiotaso tulee suhteuttaa urheilu-uran kesto.

12 §. Ammatillinen kuntoutus. Pykälässä säädetään urheilijalle korvattavasta ammatillisesta kuntoutuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan urheilijalle, joka on 4 §:n 1 momen-

tin 2 kohdan mukaisesti kykenemätön jatkaamaan lain tarkoittamaa urheilemistä, korvataan ammatillisena kuntoutuksena tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 6 §:ssä säädettyistä toimenpiteistä aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Kuntoutusajalta maksettaisiin tapaturmaeläkettä siten kuin 4 §:ssä säädetään.

Tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 6 §:n mukaista kuntoutusta ovat muun muassa kuntoutustutkimukset, työ- ja koulutuskokeilut, ammatillinen uudelleen koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin, avustus tai koroton laina elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi tai yrityksen perustamiseksi, työssä suoriutumista edistävät apuvälineet.

Tarkoituksena on, että urheilijalla, joka korvattu vamma tai sairaus johdosta on pysyvästi kyvyttö jatkamaan tämän lain mukaista urheilemistä, on aina oikeus pykälässä tarkoitettuun kuntoutukseen. Kuntoutuksen määrää arvioidaan yksilöllisesti pitkälle samoin perustein kuin työkyvyn heikentymistä.

Pykälän 2 momentin mukaan kuntoutuksen määrää arviotaessa otettaisiin huomioon urheilijan ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, vakiintuminen työelämään sekä se, johtaako haettu ammatillinen kuntoutus todennäköisesti urheilijan terveydentilan kannalta sellaiseen työhön, josta saaduilla tuloilla hän voisi elättää itsensä.

Vailla ammattia olevan urheilijan kuntoutuksen määrää voitaisiin arvioida suhteessa 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuun 30 000 euron vuosityöansioon. Mainittu ansiotasoa vastaa lähinnä työssäkäyvien suomalaisten keskiansiota vuodessa. Samaa vuosityöansiota käytetään myös urheilijan pysyvän työkyvttömyyden perusteella maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena. Urheilijaa uuteen ammattiin koulutettaessa ei pyritä saavuttamaan urheilijan entistä urheilun aikaista ansiotasoa, vaan urheilija pyritään kouluttamaan sellaiseen uuteen ammattiin, jolla hän kykenee saamaan kohtuullisen toimeentulon ja näin elättämään itsensä.

Joillekin urheilijoille 30 000 euron vuosityöansion käyttäminen kuntoutuksen tarpeen ja määrän arviointiperusteena voi johtaa urheilun aikaista ansiotasoa korkeampaan an-

siotasoon. Nämä tilanteet saattavat koskea nuoria urheilu-uran alussa olevia urheilijoita tai urheilijoita, jotka edustavat vähemmän ammatillistuneita lajeja, joissa urheilijoiden ansiotaso ei ole kehittynyt vielä kovin korkealle. Kun vakuutusturva sen 1 §:ssä mainitun vakuuttamisvelvollisuuden alarajan ylittävien urheilijoiden osalta katsotaan ansiotarkoituksessa tehdyksi työksi ja pääasialliseksi toimeentulon lähteeksi, on tarkoituksensa mukaista, että urheilijalle kuitenkin korvataan sellainen kuntoutus, jolla hän saa kohtuullisen toimeentulon tuovan ammatin tai toimenpiteet, joilla hän voi sijoittua suoraan tällaiseen työhön esim. työhön valmennuksen kautta, mikäli urheiluammatti tapaturman vuoksi päättyy.

Tarkoituksena on, että pykälässä tarkoitettujen ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteet tulevat kysymykseen silloin, kun urheilijalle tuloa tuonut aktiivi ura keskeytyy pysyvästi tapaturman vuoksi.

13 §. Vakuutusmaksun määräytyminen. Pykälässä säädetään vakuutusmaksun määräytymisestä. Sen mukaan vakuutusmaksun tulisi olla kohtuullisessa suhteessa vakuutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ottaen huomioon asianomaisen lajin aiheuttama tapaturmariski.

Koska urheilijarahastoon siirretty palkan osa sekä maksettavaksi erääntynyt tulospalkkio huomioidaan korvauksen perusteena käytettävässä vuosityöansiossa, tulee ne myös huomioida vakuutusmaksussa.

Vakuutusyhtiön on sovellettava vakuutusmaksun perusteita yhdenmukaisesti kaikkiin samanlaisiin vakuutuksenottajiin.

14 §. Vanhuudenturva. Ehdotettu pykälä koskee vakuutukseen liittyvää vanhuudenturvaa. Pykälä vastaa sisällöllisesti nykyisen lain vastaavaa säännöstä. Pykälään tehtäisiin tekninen muutos siltä osin, että vakuutusluokista on nykyisin säädetty lailla aikaisemman sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen sijaan. Lisäksi pykälään tehtäisiin tekninen muutos vakuutusmaksun osalta 15 §:n mukaisesti vakuutettavaa urheilijaa koskien.

Tarkoituksena on, että 1 §:n mukaisesti vakuutetun urheilijan osalta vanhuudenturvaa koskevaa vakuutusmaksua suoritetaan siitä palkkasummasta, jonka perusteella vakuut-

tamisvelvollisuus 1 §:n mukaan on syntynyt.

15 §. Vapaaehtoinen vakuuttaminen. Pykälässä säädetään sellaisen urheilijan vakuuttamisesta, jolla ei ole 1 §:ssä tarkoitettua sopimusta. Säännös koskisi pääsääntöisesti yksilöurheilijaa, jonka osalta nykyisen lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta ehdotetaan luovuttavaksi.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan jos urheilija, jolla ei ole 1 §:ssä tarkoitettua sopimusta, saa pääasiallisesti Suomessa harjoittamastaan urheilemisesta vuodessa veronalaista tuloa vähintään 9 600 euroa, hänellä on oikeus saada itselleen tässä laissa tarkoitettu vakuutusturva urheilutapaturman varalta.

Yksilöurheilijan osalta vakuuttamisvelvollisuus sopii huonosti yksilöurheilun luonteeseen, jonka vuoksi vakuuttaminen ehdotetaan tapahtuvan vapaaehtoisesti. Tärkeä osa urheilijan ansioperusteisen sosiaaliturvan syntyä oli urheilijan oikeusaseman muuttuminen työoikeudelliseen suuntaan. Oikeusasteiden 1990-luvulla antamien ratkaisujen perusteella joukkueurheilijan katsottiin voivan olla työsuhteessa. Yksilöurheilijalla voi olla oikeudellisesti merkityksellisiä oikeussuhteita esimerkiksi kansalliseen- ja kansainväliseen lajiliittoon, seuraan, sponsoriin, Suomen Olympiakomiteaan, opetusministeriöön tai Urheiluopistosäätiöön. Mainituissa suhteissa eivät kuitenkaan kaikki työsuhteen tunnusmerkit yleensä täyty samanaikaisesti. Usein täyttymättä jää työnantajan työn johto- ja valvontaoikeus. Yksilöurheilija urheilee usein omaan lukuunsa ja myös itse kantaa riskin toimintansa urheilullisesta ja taloudellisesta menestyksestä. Yksilöurheilutoimintaa voidaan tarkastella paremmin ammattiharjoittajan näkökulmasta. Jotta urheilijaa voidaan pitää ammattiharjoittajana, yleensä edellytetään, että urheilijan urheilemisesta saadut tulot ainakin osaksi riittävät hänen omien elantomenojensa kattamiseen. Myös yksilöurheilussa on tapaturmariski. Sen vuoksi yksilöurheilijalla tulee olla oikeus saada ansioperusteinen turva tapaturman ja vanhuuden varalle. Järjestelmä vastaisi näin tapaturmavakuutuslain mukaista menettelyä yrittäjätoiminnan vakuuttamisen osalta.

Sekä nykyisen EY-asetuksen 1408/71 että vuonna 2010 voimaan tulevan uuden asetuk-

sen (883/2004) lähtökohta on, että jossakin jäsenvaltiossa itsenäisenä ammattiharjoittajana toimiva henkilö on kyseisen valtion lainsäädännön alainen. Asetukset sisältävät poikkeuksen, jos ammattiharjoittaja lähtee tekemään samankaltaista työtä toiseen jäsenvaltioon.

Jos henkilö harjoittaa ammatiaan useamassa jäsenvaltiossa, tulee nykyisen EY-asetuksen 1408/71 mukaan sovellettavaksi henkilön asuinvaltion lainsäädäntö, jos henkilö harjoittaa siellä osaa toiminnastaan. Jos hän ei harjoita toimintaansa lainkaan asuinvaltiossa, hän on sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jossa hän harjoittaa pääosaa toiminnastaan. Uuden asetuksen 883/2004 mukaan sovellettava lainsäädäntö tällaisessa tapauksessa on asuinvaltion lainsäädäntö, jos huomattavaa osaa toiminnasta harjoitetaan tässä valtiossa. Jos henkilö ei harjoita asuinvaltiossa huomattavaa osaa toiminnasta, sovellettavaksi tulee henkilön toiminnan keskuspaikan lainsäädäntö.

Vakuutuksesta maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena käytettäisiin 1 momentin mukaan vakuutuksenottajan ja vakuutusyhtiön välillä sovittavaa vuosityöansiota, jonka tulee vastata urheilijan urheilemisesta jatkuvasti urheilemisestä saatua veronalaista tuloa. Vuosityöansio voisi olla enintään 11 §:n 1 momentissa säädetyn 80 000 euron suurinen. Pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena käytettäisiin aina 11 §:n 2 momentissa säädettyä 30 000 euron suurista vuosityöansiota. Pykälässä säädetyllä jatkuvasti saadulla tulolla tarkoitetaan, että vuosityöansion tulisi vastata urheilijan vakiintuneeksi arvioitavaa tulotasoa.

Pykälän 2 momentin tarkoituksena on estää monivakuuttaminen. Sen mukaan, jos sellaista urheilemista varten, jota jo koskee tämän lain mukainen vakuutus, otetaan uusi tämän lain mukainen vakuutus, aikaisemman vakuutuksen voimassaolo päättyy uuden vakuutuksen voimaan tullessa. Jotta päällekkäistä vakuuttamista ei syntyisi, urheilijan tulee vakuutusta hakiessaan ilmoittaa aikaisemmasta samaa urheilemista koskevasta tämän lain mukaisesta vakuutuksesta. Tämä tiedonantovelvollisuus voidaan liittää vakuutusehtoihin.

16 §. Tapaturmaturvaa koskevan asian kä-

sittely. Pykälässä säädetään vakuutuksen tapaturmaturvaa koskevan asian käsittelystä. Sen 1 momentissa luetellaan ne tapaturmavakuutuslain yksittäiset säännökset, joita sovelletaan myös urheilijaan, jollei ehdotetussa laissa toisin säädetä. Sovellettavat tapaturmavakuutuslain säännökset koskevat työntekijän oikeutta sairausajan palkkaa vastaavaan eläkkeeseen, vakuutuksen myöntämistä, vakuutuksen raukeamista, vakuutuksen siirtymistä vakuutuksenottajan konkurssissa, vakuutusehtojen tiedoksi antamista, vakuutusmaksua varten tarvittavien tietojen toimittamista, vakuutusmaksun korottamista ja vanhenemista, vakuutuksen lakkaamista vakuutusyhtiön konkurssissa, korvauksen korottamista viivästymisen johdosta, takaisinsaantia, tämän lain mukaisten etujen vähentämistä, korvauksen siirtämistä ja ulosmittausta, oikeutta tietojen saantiin, oikeutta ja velvollisuutta tietojen luovutukseen, tietojen salassapitoa sekä teknistä käyttöyhteyttä. Lisäksi 1 momentissa todetaan soveltuvan lisäksi tapaturmakorvauksen hakemisen, asian käsittelyn, korvauksen maksamisen ja määräämisen sekä päätöksen antamisen osalta, jollei tässä laissa toisin säädetä, mitä tapaturmavakuutuslain 4 luvussa säädetään, sen 43 §:ää lukuun ottamatta.

Pykälän 2 momentin mukaan asian uudelleen käsittelyn, virheen korjaamisen ja aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnän osalta urheilijaan sovelletaan mitä tapaturmavakuutuslain 5 luvun asianomaisissa pykälissä säädetään. Mitä tapaturmavakuutuslain 55 §:ssä säädetään rangaistuksen tuomitsemisesta tapaturmavakuutuslain mukaisen tietojenantovelvollisuuden rikkomisesta ja tapaturmavakuutuslain mukaisen työnantajavelvoitteen rikkomisesta, sovelletaan tämän lain 1 §:ssä tarkoitettuun urheiluseuraan tai muuhun urheilutoimintaa harjoittavaan yhteisöön sekä tässä laissa tarkoitettuun urheilijaan.

17 §. Rahamäärien tarkistus. Pykälässä säädetään rahamäärien tarkistuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan 9 §:n 1—3 ja 5 kohdissa sekä 10 §:ssä säädettyt rahamäärät tarkistettaisiin ja pyöristettäisiin siten kuin tapaturmavakuutuslain 60 §:n 1 momentissa säädetään. Säännös tarkoittaa rahamäärien sitomista tapaturmavuoden tasoon. Rahamääriä

ehdotetaan tarkistettavaksi, koska tapaturmavakuutuslain viittaussäännösten perusteella rahamäärät vastaisivat muutoin vuoden 2004 indeksitasoa.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 ja 11 sekä 15 §:n 1 momentissa säädettyt rahamäärät tarkistettaisiin kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettulla palkkakertomella ja pyöristettäisiin lähimmäksi täydeksi kymmeneksi euroksi. Säännöksellä rahamäärät sidottaisiin vastaamaan tapaturmavuoden tasoa.

Pykälän 3 momentin mukaan 6 §:n mukainen pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettava tapaturmaeläke ja 10 §:n mukainen urheilijan kuoleman jälkeen maksettava perhe-eläke tarkistettaisiin kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä, joka voisi kuitenkin olla enintään 4 prosenttia kalenterivuodessa.

Vakuutusyhtiölain (521/2008) mukaisesti yleisen tapaturmavakuutusjärjestelmän piirissä vakuutusyhtiöiden on rahastoitava työtapaturmista ja ammattitaudeista johtuviin korvauksiin tarvittavat varat etukäteen. Sama koskee tämän lain mukaisiin korvauksiin tarvittavia varoja. Indeksiiin liittyvää korvausvastuuta pidetään tapaturmavakuutusjärjestelmässä vakuutuskelvottomana riskinä, koska indeksin nousun arvioiminen vuosien jopa kymmenien vuosien kuluessa niin tarkasti, että se voitaisiin etukäteen kattaa perittävällä vakuutusmaksulla, on mahdotonta. Tästä johtuen indeksit rahoitetaan niin sanotulla jakojärjestelmäperiaatteella. Sen mukaan vakuutusyhtiöt vastaavat kustannuksista vuosittain vakuutusmaksutulonsa mukaisessa suhteessa. Vakuutusyhtiöt siirtävät jakojärjestelmästä syntyvät kustannukset vuosittain vakuutusmaksuihinsa. Koska urheilijoiden järjestelmässä ei ole mahdollista toteuttaa jakojärjestelmäperiaatetta, säännös kiinteästä enimmäismääräisestä indeksistä, mahdollistaisi vakuutuslaitokselle indeksivastuun arvioinnin.

18 §. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja vakuutuslaitoksen tehtävät. Pykälässä säädetään Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja vakuutuslaitoksen tehtävistä. Pykälä vastaa sisällöllisesti nykyisen lain vastaavaa säännöstä. Pykälän ilmoitusvelvollisuutta koskevilla säännöksillä turvataan urheilijan oikeustur-

vaa vakuutusturvan laiminlyöntitilanteessa.

Lajiliittojen tässä pykälässä saamien tietojen käsittelystä on voimassa mitä henkilötietolaissa (523/1999) ja muussa tietosuojaa koskevassa lainsäädännössä säädetään.

19 §. Urheilun lajiliiton ja urheiluseuran vastuu. Pykälässä säädetään urheilun lajiliiton ja muun kilpailutoiminnasta vastaavan yhteisön vastuusta. Pykälä vastaa sisällöllisesti nykyisen lain vastaavaa säännöstä.

20 §. Vastuu vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Pykälä koskee vastuuta vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Pykälä vastaa sisällöllisesti nykyisen lain vastaavaa säännöstä. Pykälän mukaan 1 §:ssä tarkoitetun vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönyt urheiluseura tai muu yhteisö on velvollinen kustantamaan urheilijalle laiminlyönnin vuoksi saamatta jääneen tämän lain mukaisen turvan.

21 §. Vakuutusmaksun laiminlyönti ja perintä. Pykälä vastaa sisällöllisesti nykyisen lain vastaavaa säännöstä.

22 §. Ansiotietojen ilmoittaminen ja henkilötietojen käsittely. Pykälä koskee urheilijan ansiotietojen ilmoittamista ja siihen liittyvää henkilötietojen käsittelyä sekä muuta tietosuojaa. Jotta 1 §:ssä tarkoitettu seura tai muu yhteisö pystyy arvioimaan vakuuttamisvelvollisuuttaan, tulee 1 §:ssä tarkoitetun urheilijan antaa mainitulle seuralle tai muulle yhteisölle sen 1 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa arvioimiseksi välttämättömät tiedot samaa vuotta tai pelikautta koskevien aiempien sopimustensa ansiotiedoista.

Pykälän 1 momentin tarkoituksessa saatujen tietojen käsittelystä on voimassa mitä henkilötietolaissa, laissa yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004) sekä muussa tietosuojaa koskevassa lainsäädännössä säädetään.

23 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädetään muutoksenhausta. Säädos vastaa sisällöllisesti nykyistä lainsäädäntöä. Pykälän mukaan tämän lain mukaista tapaturmaturvaa koskeva muutoksenhausta, perustevalituksesta, päätöksen poistamisesta ja ylimääräisestä muutoksenhausta on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslain asianomaisissa pykälissä erikseen säädetään. Pykälässä on lueteltu kaikki sovellettavaksi tulevat tapaturmavakuutuslain pykälät.

24 §. Vakuutussopimuslain soveltaminen. Pykälässä säädetään vakuutussopimuslain soveltuvuudesta. Sen mukaan tämän lain mukaiseen vakuutukseen sen sisältämän vanhuuseläkkeen osalta sovelletaan mitä vakuutussopimuslaissa säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Viittaus vakuutussopimuslakiin on edelleen tarpeen, koska vakuutusjärjestelmä sisältää sopimusperusteiseen vakuutukseen liittyviä piirteitä.

25 §. Lausuntonenettely. Pykälän mukaan, jos syntyy epäselvyyttä siitä, täyttääkö vakuutus tämän lain mukaiset edellytykset, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa asiasta asianosaisen hakemuksesta lausunnon. Pykälä vastaa sisällöllisesti nykyisen lain vastaavaa säännöstä.

26 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2009.

Pykälän 2 momentin mukaan tällä lailla kumotaan 16 päivänä kesäkuuta 2000 annettu laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta (575/2000) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Pykälän 3 momentin mukaan ennen tämän lain voimaantuloa alkaneeseen peli- tai kilpailukauteen ja sattuneisiin tapaturmiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Koska tapaturmavakuutuslaissa, työntekijän eläkelaisissa ja yrittäjän eläkelaisissa viitataan nykyiseen lakiin, pykälän 4 momentissa säädetään, että jos muualla laissa viitataan urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annettuun lakiin, sen sijasta sovelletaan nyt ehdotettavaa uutta lakia.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2009. Tämä voimaantuloaika on tarpeen, koska on tarkoituksena, että uutta lakia voitaisiin soveltaa jo toukokuun 1 päivänä 2009 alkaviin uusiin pelikausiin.

3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Nyt ehdotetussa laissa on urheilijoiden tapaturmaturvan osalta kysymys vahinkova-

kuutuksella järjestettävästä turvasta tapauksissa, jolloin urheilijaa kohtaa äkillinen, odottamaton ja ulkoisen tekijän aiheuttama vamma tai sairaus. Vahinkovakuutus poikkeaa työeläkelainsäädännön antamasta turvasta siten, ettei vahinkovakuutusjärjestelmä kerrytä vakuutetulle mitään tulevaa etuutta, johon vakuutetulla olisi oikeus ilman vahinkotapahtumaa. Jos ehdotetun lain mukaan vakuutettu urheilija ei urheilu-uran aikana vammaudu, hän ei saa järjestelmästä mitään etuutta.

Ehdotettu laki ei koskisi tapaturmia, jotka ovat sattuneet ennen lain voimaantuloa eikä peli- tai kilpailukausia, jotka ovat alkaneet ennen lain voimaantuloa. Lailla ei puututa maksussa oleviin etuuksiin. Lailla ei myöskään muuteta vanhuuseläketurvaa. Urheilija on vakuutettu vanhuuden varalta vakuutus-

sopimuslain mukaisin vakuutusehdoin. Tapaturmaturvan laajentaminen pysyvän työkyvyttömyyden tilanteessa 65 ikävuoteen ja vakuuttamisvelvollisuutta koskevan ikärajan nostaminen 43 ikävuoteen parantavat urheilijan nykyistä tapaturmaturvaa. Korvausajan lyhentäminen viiteen vuoteen sisältää nykyistä selkeämmän tavoitteen kuntouttaa urheilija vammautumisen jälkeen sellaiseen uuteen työhön tai ammattiin, joka mahdollistaa hänelle kohtuullisen toimeentulon.

Lakiehdotuksen ei voida katsoa puuttuvan henkilön perustuslailla suojattuihin etuuksiin ja laki voidaan käsitellä tavallisessa lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Jos urheilijan ja Suomessa urheilutoimintaa harjoittavan urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön välillä on sovittu, että urheilija saa pääasiallisesti Suomessa harjoitetusta urheilemisesta veronalaista palkkaa vuodessa tai vuotta lyhyemmässä pelikaudessa vähintään 9 600 euroa, urheiluseuran tai muun yhteisön on järjestettävä urheilijalle vakuutuksella tämän lain mukainen turva tässä laissa tarkoitetun tapaturman sekä vanhuuden varalta siihen asti, kun urheilija täyttää 43 vuotta. Vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa otetaan huomioon kaikki samaa pelikautta tai vuotta koskevien sopimusten perusteella maksettavat palkat.

2 §

Tapaturma

Tapaturmalla tarkoitetaan äkillisen, odottamattoman ulkoisen tekijän aiheuttamaa vammaa tai sairautta ja siitä seurannutta kuolemaa.

Tämän lain mukaan korvataan tapaturma, joka sattuu urheilijalle ennen kuin hän täyttää 43 vuotta lajille ominaisissa olosuhteissa:

- 1) peli- tai urheilusuorituksen yhteydessä;
- 2) ohjatussa, valvotussa tai harjoitteluohjelman mukaisessa harjoittelussa;

3) urheilijan ollessa siirtymässä asunnoltaan tai majoitustiloista kilpailu-, peli- tai harjoittelupaikalle tai sieltä takaisin;

4) peli-, kilpailu- tai harjoitusmatkoilla matkaohjelman mukaisessa toiminnassa;

5) hänen toimiessaan 1 §:ssä tarkoitetun urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön määräyksestä seuran tai yhteisön edustajana edustustilaisuudessa taikka matkalla tällaiseen tilaisuuteen tai sieltä takaisin.

Tapaturmana korvataan myös kuormittavaa yksittäistä liikettä suoritettaessa ilman tapaturmaa äkillisesti tapahtunut lihaksen tai jänteen kipeytyminen. Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos kipeytymisen syynä on sairaus, todennäköisesti pääasiallisesti aikaisempi vamma tai muusta syystä johtuva kudoksen heikentyminen taikka kudosaivuri, jonka syntyminen edellyttää tapaturmaa.

3 §

Tapaturmasta maksettavat korvaukset

Tapaturman perusteella maksetaan korvausta kuntoutuskustannuksista, tapaturmaeläkettä, perhe-eläkettä, hautausapua, häirtarahaa, häirta- ja vaatelisää, korvausta opaskoiran ylläpidosta aiheutuneista kustannuksista, kodinhoitokustannusten korvausta ja korvausta sairaanhoidon kustannuksista.

Korvausta maksetaan 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua kipeytymisen perusteella enintään kuuden viikon ajalta vahingon sattumisesta.

Urheilijan oikeus korvaukseen siltä osin kuin korvausta ei makseta tämän lain nojalla määräytyy sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaan.

4 §

Tapaturmaeläke

Tapaturmaeläkettä maksetaan:

- 1) urheilijalle, joka on tapaturmasta aiheutuvan vamman tai sairauden hoidon vuoksi kykenemätön hankkimaan itselleen ansiotuloja 1 tai 15 §:ssä tarkoitettulla urheilemisella;
- 2) urheilijalle, joka on 1 kohdassa tarkoitettun hoidon jälkeen pysyvästi kykenemätön jatkamaan urheilemistä ajalta, jolta hän osallistuu tämän lain mukaiseen ammatilliseen kuntoutukseen hänen kuntouttamisekseen muuhun työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa;
- 3) urheilijalle, jonka 2 kohdassa tarkoitettu ammatillinen kuntoutus on päättynyt.

Tapaturmaeläkettä maksetaan 1 momentin perusteella yhteensä viiden vuoden ajalta sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä.

Määrättäessä 1 momentin 3 kohdan mukaan maksettavaa tapaturmaeläkettä eläkkeen perusteena olevasta vuosityöansiosta vähennetään urheilijan kuntoutuksen jälkeen saamat ansiotulot, vähintään kuitenkin ansiotulon määrä, joka vastaa kuntoutuksen jälkeistä ansiotasoa kuntoutusta vastaavassa työssä tai ammatissa.

5 §

Tapaturmaeläke kuntoutuksen keskeytyksen jälkeen

Jos urheilijan kuntoutus keskeytyy tämän lain mukaan korvatus vamman tai sairauden taikka muun siihen verrattavan urheilijasta riippumattoman syyn vuoksi, urheilijan oikeus ammatilliseen kuntoutukseen ja 4 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaiseen tapaturmaeläkkeeseen jatkuu niin kauan, kunnes 4 §:n 2 momentissa säädetty aika täyttyy. Edellä tarkoitettua keskeytyksen aiheuttamaa aikaa, joka johtuu muusta kuin korvatus vamman tai sairauden hoidosta aiheutuvasta

työkyvyttömyydestä ei lueta tarkoitettuun viiden vuoden aikaan kuuluvaksi.

6 §

Tapaturmaeläke pysyvän työkyvyttömyyden ajalta

Urheilijalla on oikeus tapaturmaeläkkeeseen, jos hän on ennen 43 vuoden iän täyttämistä tullut tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden johdosta pysyvästi kykenemättömäksi jatkamaan 1 tai 15 §:ssä tarkoitettua urheilemistä ja hänen kykynsä ansiotulojen hankkimiseen muulla työllä on pysyvästi heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla arvioituna suhteessa tämän lain mukaan pysyvän työkyvyttömyyden perusteena käytettävään vuosityöansiioon.

Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon urheilijan jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon myös urheilijan koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat.

Tapaturmaeläkkeen maksamisen edellytyksenä on, että urheilijan kuntoutusmahdollisuudet on selvitetty.

Tapaturmaeläkettä maksetaan aikaisintaan sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täyttymisestä ja enintään siihen saakka, kunnes urheilija täyttää 65 vuotta.

7 §

Tapaturmaeläkkeen määrä

Tapaturmaeläkkeen määrä on vuodessa 85 prosenttia urheilijan vuosityöansiosta ottaen huomioon lisäksi, mitä 4 §:n 3 momentissa säädetään.

8 §

Sairaanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen korvaus

Tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden hoidosta maksetaan korvausta siten

kuin tapaturmavakuutuslain (608/1948) 15, 15 a ja 15 b §:ssä säädetään. Lisäksi korvataan tapaturman aiheuttamaksi epäillyn vamman tutkimuskulut siten kuin mainitun lain 14 §:n 4 momentissa säädetään. Tämän lain mukaan korvattavan vamman tarpeelliset ja kohtuulliset lääkinnällisen kuntoutuksen kustannukset korvataan siten kuin tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) 7 §:ssä säädetään.

Tässä laissa tarkoitetun pysyvän työkyvyttömyyden aiheuttaneen vamman tai sairauden hoito korvataan tarpeettomia kustannuksia välttämällä urheilijan terveydentilaa kuitenkin vaarantamatta siten kuin tapaturmavakuutuslain 15 a §:ssä säädetään.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä korvausta ei kuitenkaan makseta sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen on päättynyt 4 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 4 momentissa säädetyn ajan täyttymisen vuoksi.

9 §

Haittaraha, haitta- ja vaatelisä, kodinhoitokustannusten korvaus ja korvaus opaskoiran ylläpidosta

Haittarahaa maksetaan tapaturmavakuutuslain 16 §:n 2 momentin, 18 a §:n ja 18 b §:n 1 ja 3—5 momentin mukaisesti urheilijalle, jolle aiheutuu tapaturmasta johtuvasta vammasta tai sairaudesta pysyvää yleistä haittaa.

Haittalisää maksetaan urheilijalle, joka on tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden johdosta joutunut niin avuttomaan tilaan, ettei hän voi tulla toimeen ilman toisen henkilön apua, tai jolle vamman tai sairauden hoito aiheuttaa muutoin poikkeuksellista haittaa. Haittalisään sovelletaan mitä tapaturmavakuutuslain 20 §:ssä säädetään.

Vaatelisää maksetaan urheilijalle tapaturman aiheuttamasta vammasta tai sairaudesta johtuvan tekojäsenen, muun apuvälineen taikka siteen tai sidoksen pitkäaikaisesta käytöstä aiheutuvasta vaatteiden erityisestä kulumisesta. Vaatelisään sovelletaan, mitä tapaturmavakuutuslain 20 a §:ssä säädetään.

Kodinhoidonkustannusten korvausta voidaan tapaturmavakuutuslain 20 b §:n mukai-

sesti maksaa urheilijalle, joka tapaturmasta saamansa vamman tai sairauden vuoksi ei kykene hoitamaan kotiaan.

Urheilijalle maksetaan korvausta tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden vuoksi tarpeellisen opaskoiran ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista. Korvaus määräytyy siten kuin tapaturmavakuutuslain 20 a §:n 4 momentissa säädetään.

Haittalisää, vaatelisää ja korvausta opaskoiran ylläpidosta aiheutuneista kustannuksista ei makseta sen jälkeen, kun urheilijan oikeus tapaturmaeläkkeeseen on päättynyt 4 §:n 2 momentissa tai 6 §:n 4 momentissa säädetyn ajan täyttymisen vuoksi.

10 §

Perhe-eläke ja hautausapu

Perhe-eläkettä maksetaan tapaturman aiheuttaman urheilijan kuoleman johdosta enintään kymmenen vuoden ajan urheilijan kuolemasta. Perhe-eläkkeen perusteena käytetään tämän lain mukaista vuosityöansiota. Jollei muualla tässä laissa toisin säädetä, perhe-eläkkeestä on muutoin voimassa, mitä tapaturmavakuutuslain 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä 23, 23 a—23 d, 24 ja 24 a—24 c §:ssä säädetään.

Hautausapua maksetaan tapaturman aiheuttamasta urheilijan kuolemasta siten kuin tapaturmavakuutuslain 16 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 25 §:ssä säädetään.

11 §

Vuosityöansio

Vuosityöansio on sen vuoden tai pelikauden, jona tapaturma sattui, ja sitä edeltävän vuoden tai pelikauden 1 §:ssä tarkoitettujen palkkojen keskiarvo. Keskiarvoa laskettaessa ei huomioida edeltävän vuoden tai pelikauden palkkaa, jos sen määrä jää alle 1 §:ssä säädetyn vakuuttamisvelvollisuuden alarajan. Keskiarvoa laskettaessa tapaturman sattumisvuotta edeltävän vuoden tai pelikauden palkat muutetaan tapaturman sattumisvuoden indeksitasoon käyttäen työntekijän eläkelain

(395/2006) 96 §:ssä tarkoitettua palkkakerrointa. Huomioon otettava vuosityöansio voi olla enintään 80 000 euroa.

Edellä 6 §:ssä säädetyn pysyvän työkyvyttömyyden ajalta maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena käytetään 1 momentista poiketen 30 000 euron vuosityöansiota.

12 §

Ammatillinen kuntoutus

Urheilijalle, joka on 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti kykenemätön jatkamaan tämän lain mukaista urheilemista, korvataan ammatillisena kuntoutuksena tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 6 §:ssä säädetystä toimenpiteistä aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset.

Ammatillisen kuntoutuksen tarpeellisuutta arvioitaessa otetaan huomioon urheilijan ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, vakiintuminen työelämään sekä se, johtaako haettu ammatillinen kuntoutus todennäköisesti urheilijan terveydentilan kannalta sellaiseen työhön, josta saaduilla tuloilla hän voisi elättää itsensä.

13 §

Vakuutusmaksun määräytyminen

Tämän lain mukaisen vakuutuksen vakuutusmaksun tulee olla kohtuullisessa suhteessa vakuutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ottaen huomioon asianomaisen lajin aiheuttama tapaturmariski.

14 §

Vanhuudenturva

Vanhuudenturva käsittää vanhuuseläkkeen, jota maksetaan siitä päivästä alkaen, jolloin urheilija täyttää 65 vuotta. Vanhuudenturva järjestetään suomalaisen vakuutusyhtiön tai vakuutusyhdistyksen myöntämällä vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 20 §:ssä tar-

koitetulla vakuutuksella. Vakuutusta varten vakuuttamisvelvollisen on suoritettava vakuutusmaksuna 4,5 prosenttia 1 §:ssä tarkoitettua palkasta tai 15 §:ssä tarkoitettua tuloa.

Jos 1 §:ssä tarkoitettu vakuutuksenottaja ilmoittaa, ettei urheilija enää kuulu sen ottaman vakuutuksen piiriin, siirtyy vanhuuseläkettä koskeva vakuutus ja sille kertynyt rahasto urheilijalle ja muuttuu vapaakirjana voimassa olevaksi yksilölliseksi eläkevakuutukseksi ilman oikeutta takaisinostoarvoon.

15 §

Vapaaehtoinen vakuuttaminen

Jos urheilija, jolla ei ole 1 §:ssä tarkoitettua sopimusta, saa pääasiallisesti Suomessa harjoittamastaan urheilemisesta vuodessa veronalaista tuloa vähintään 9 600 euroa, hänellä on oikeus saada itselleen tässä laissa tarkoitettu turva tapaturman ja vanhuuden varalta. Tällaisesta vakuutuksesta maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena käytetään vakuutuksenottajan ja vakuutusyhtiön välillä sovittavaa vuosityöansiota, jonka tulee vastata urheilijan urheilemisestä jatkuvasti saamaa veronalaista tuloa. Huomioon otettava vuosityöansio voi olla enintään 11 §:n 1 momentissa säädetyn suuruinen. Pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena käytetään kuitenkin 11 §:n 2 momentissa säädettyä vuosityöansiota.

Jos sellaista urheilemista varten, jota jo koskee tämän lain mukainen vakuutus, otetaan uusi tämän lain mukainen vakuutus, aikaisemman vakuutuksen voimassaolo päättyy uuden vakuutuksen voimaan tullessa.

16 §

Tapaturmaturvaa koskevan asian käsittely

Jollei tässä laissa toisin säädetä tämän lain mukaisen tapaturmaturvan osalta työnantajan oikeudesta sairausajan palkkaa vastaavaan eläkkeeseen, tämän lain mukaisen vakuutuksen myöntämisestä, vakuutuksen raukeami-

sesta, vakuutuksen siirtymisestä vakuutuksenottajan konkurssissa, vakuutusehtojen tiedoksi antamisesta, vakuutusmaksua varten tarvittavien tietojen toimittamisesta, vakuutusmaksun korottamisesta ja vanhenemisesta, vakuutuksen lakkaamisesta vakuutusyhtiön konkurssissa, korvauksen korottamisesta viivästymisen johdosta, takaisinsaannista, tämän lain mukaisten etujen vähentämisestä, korvauksen siirtämisestä ja ulosmittauksesta, oikeudesta tietojen saantiin, oikeudesta ja velvollisuudesta tietojen luovutukseen, tietojen salassapidosta sekä teknisestä käyttöyhteydestä, noudatetaan, mitä tapaturmavakuutuslain 26, 29 ja 31 §:ssä, 32 §:n 5 ja 6 momentissa, 32 a, 37, 38, 38 a, 60 a, 61, 61 a, 62, 63, 64 a—64 f ja 64 h—64 i §:ssä säädetään. Lisäksi tapaturmakorvauksen hakemisesta, asian käsittelystä, korvauksen maksamisesta ja määräämisestä sekä päätöksen antamisesta on voimassa, jollei tässä laissa toisin säädetä, mitä tapaturmavakuutuslain 4 luvussa säädetään sen 43 §:ää lukuun ottamatta.

Asian uudelleen käsittelystä, päätöksessä olevan virheen korjaamisesta ja aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperinnästä on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslain 5 luvun 53 e—53 g §:ssä säädetään. Mitä tapaturmavakuutuslain 55 §:ssä säädetään rangaistukseen tuomitsemisesta tapaturmavakuutuslain mukaisen tietojenantovelvollisuuden rikkomisesta ja tapaturmavakuutuslain mukaisen työnantajavelvoitteen rikkomisesta, sovelletaan 1 §:ssä tarkoitettuun urheiluseuraan tai muuhun urheilutoimintaa harjoittavaan yhteisöön sekä tässä laissa tarkoitettuun urheilijaan.

17 §

Rahamäärien tarkistus

Edellä lain 9 §:n 1—3 ja 5 momentissa ja 10 §:ssä säädettyjä korvauksia koskevat rahamäärät tarkistetaan ja pyöristetään kalenterivuositain siten kuin tapaturmavakuutuslain 60 §:n 1 momentissa säädetään.

Edellä 1 §:ssä ja 11 §:ssä sekä 15 §:n 1 momentissa säädettyt rahamäärät tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella ja

pyöristetään lähimmäksi täydeksi kymmeneksi euroksi.

Edellä 6 §:ssä säädetyn mukainen tapaturmaeläke ja 10 §:ssä säädetyn mukainen perhe-eläke tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä, enintään kuitenkin 4 prosentilla kalenterivuodessa.

18 §

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja vakuutuslaitoksen tehtävät

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto huolehtii vakuuttamisen seurannasta ja yleisestä valvonnasta sekä pitää rekisteriä tämän lain mukaan vakuutetuista urheilijoista ja vakuutuksenottajista. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa vuosittain maaliskuun loppuun mennessä sosiaali- ja terveysministeriölle kertomuksen tämän lain mukaisen vakuutusturvan toteutumisesta. Tapaturmavakuutuslaitosten liitto hoitaa myös muut tämän lain mukaan sille kuuluvat tehtävät.

Vakuutuslaitoksen on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle 1 momentin mukaisten tehtävien hoitamista varten välttämättömät tiedot tämän lain mukaisista vakuutuksista ja vahingoista. Vakuutuslaitoksen on myös annettava kerran vuodessa ja muulloinkin tarvittaessa urheilijalle selvitys tämän vakuutusturvasta. Vakuutuslaitoksen on viipymättä ilmoitettava urheilijalle sellaisesta vakuutusmaksun laiminlyönnistä, joka estää tämän lain mukaisen turvan jatkumisen.

Vakuutuslaitoksen on ilmoitettava vuosittain viimeistään kuukauden kuluttua urheilulajin peli- tai kilpailukauden alkamisesta lajiliitolle 19 §:ssä säädettyä tehtävää varten lajiliittoon kuuluvan urheiluseuran ja muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön tämän lain mukaisen vakuutuksen alkamisesta. Ilmoitukseen on liitettävä vakuutukseen kuuluvien urheilijoiden suostumuksella heidän nimensä ja henkilötunnuksensa. Vakuutuslaitoksen on vastaavasti tehtävä ilmoitus lajiliitolle vakuutuksen alkamisesta ja päättymisestä kesken pelikauden. Ilmoitus on tällöin tehtävä viipymättä ja viimeistään kuukauden ku-

luttua vakuutuksen alkamisesta tai irtisanomisesta tai vakuutuksen päättymisestä ilman irtisanomista.

19 §

Urheilun lajiliiton ja urheiluseuran vastuu

Urheilun lajiliiton tai muun kilpailutoiminnasta vastaavan yhteisön on huolehdittava, että sen piirissä harjoitettavaan kilpailutoimintaan osallistuvat urheiluseurat ja muut urheilutoimintaa harjoittavat yhteisöt järjestävät tämän lain mukaisen vakuutusturvan. Tätä varten lajiliitolla tai muulla kilpailutoiminnasta vastaavalla yhteisöllä on oikeus saada Tapaturmavakuutuslaitosten liiton pitämästä rekisteristä tieto niistä sen toiminnan piiriin kuuluvista urheilijoista, jotka on vakuutettu tämän lain mukaan.

Urheiluseuran ja muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön on ilmoitettava sitä edustaneiden tämän lain piiriin kuuluvien urheilijoiden lukumäärä vuosittain asianomaiselle lajiliitolle. Lajiliiton on toimitettava nämä tiedot Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle 1 momentin mukaista tarkoitusta varten vuosittain helmikuun loppuun mennessä.

20 §

Vastuu vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnistä

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönyt urheiluseura tai muu urheilutoimintaa harjoittava yhteisö on velvollinen kustantamaan urheilijalle laiminlyönnin vuoksi saamatta jääneen tämän lain mukaisen turvan.

21 §

Vakuutusmaksun laiminlyönti ja perintä

Jos vakuutuslaitos irtisanoo vakuutuksen vakuutusmaksun laiminlyönnin vuoksi, urheilijan vakuutusturva jatkuu kuitenkin vähintään kuukauden siitä, kun vakuutuslaitos on lähettänyt urheilijalle kirjallisen ilmoituksen vakuutuksen päättymisestä.

Tämän lain mukaisen vakuutuksen maksu

viivästyskorokoineen saadaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettussa laissa (706/2007) säädetään.

22 §

Ansiotietojen ilmoittaminen ja henkilötietojen käsittely

Edellä 1 §:ssä tarkoitettu urheilija on velvollinen ilmoittamaan mainitussa lainkohdassa tarkoitettulle urheiluseuralle tai muulle yhteisölle tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden arvioimiseksi välttämättömät tiedot samaa vuotta tai pelikautta koskevien aikaisempien sopimustensa mukaisista ansioista.

Pykälän 1 momentin tarkoituksessa saatujen tietojen käsittelystä on voimassa, mitä henkilötietolaissa (523/1999) ja laissa yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004) säädetään.

23 §

Muutoksenhaku

Tämän lain mukaista tapaturmaturvaa ja sen järjestämistä koskevasta muutoksenhausta, päätöksen poistamisesta ja ylimääräisestä muutoksenhausta on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslain 53, 53 a —53 d, 53 f, 53 h ja 54 §:ssä säädetään.

24 §

Vakuutusopimuksen soveltaminen

Tämän lain 14 §:ssä tarkoitettuun vakuutukseen sovelletaan vakuutusopimuslakia (543/1994), jollei tässä laissa toisin säädetä.

25 §

Lausuntonenettely

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, täyttääkö vakuutus tämän lain mukaiset edellytykset, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto antaa asiasta asianomaisen hakemuksesta lausunnon.

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta 16 päivänä kesäkuuta 2000 annettu laki (575/2000) siihen myö-

hemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneeseen peli- tai kilpailukauteen ja sattuneisiin tapaturmiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muualla laissa viitataan urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annettuun lakiin, sen sijasta sovelletaan tätä lakia.

Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Liisa Hyssälä*